

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Slægt & Data

Marts Nr. 1 - 2005
19. årgang

Udgives af DIS-Danmark

Databehandling i Slægtsforskning
www.dis-danmark.dk
admin@dis-danmark.dk

Adresseændringer meddeles til:

Kasserer Werner Wittekind
Rudersdalsvej 114, 2.tv.
2840 Holte
Tlf. 45 41 43 15
kasserer@dis-danmark.dk

Redaktionen:

Erik Kann, ansvarshavende redaktør
Johan Jepsens Vej 1
2830 Virum
Tlf. 45 85 18 02
redaktion@dis-danmark.dk
samt:
Kathrine Tobiasen, best.medlem
Anne Katrine Rud, journalist

Trykkeri: Grafisk Data Center
Trykplag: 4.800 eksemplarer

Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis foreningens holdning. Artikler uden forfatterangivelse kan betragtes som foreningsstof. Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt materiale og forbeholder sig ret til at redigere i tilsendte artikler. Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktionen. Det skal forsynes med tydelig kildeangivelse og med tilsendelse af det aftrykte.

Bladet udkommer 4 gange årligt.

Næste deadline: Udkommer:

1.maj 2005	Juni 2005
1.august 2005	September 2005
1.november 2005	December 2004
1.februar 2006	Marts 2006

Bladet sendes gratis til medlemmer af DIS-Danmark.

Medlemskontingent 2005: 175 kr.
Girokonto: 501-2058

ISSN 0903-6172

Indhold nr. 1 - marts 2005

- 3 Kalenderen
- 4 Sikkert på nettet, nr. 2
- 8 Family Tree Maker - en anmeldelse
- 12 Daisy, en ny mulighed fra Statens Arkiver
- 14 Dansk/svensk slægtstræ
- 15 Fra vores egen verden
- 16 Bestyrelsens beretning 2004
- 19 DIS-Danmark: Resultatopgørelse 1/1 – 31/12 2004
- 20 Kartoffeltyskerforskning, 2 del.
- 27 Kan man stole på trykte kildeudgivelser?
- 28 Ancestral Quest 2.1. Dansk udgave
- 30 Nyt fra GEDCOMP mv.
- 31 DIS' ekspedition, DIS' bestyrelse
- 32 Indkaldelse og dagsorden til DIS' generalforsamling 2/4 2005

Forsidefoto

Køkkeninteriør
Den Gamle By, Århus

Fotoet er taget af
Hans-Henrik Tofft

Links i artiklerne

De links - der står i artiklerne i dette nummer - er også lagt på www.dis-danmark.dk

KALENDEREN

Haslev

Onsdag 16. marts 2005

Kl. 19.00 til ca. 22.00

Haslev folkebibliotek
(Indgang ved Rådhusstien)
Jernbanegade 62, Haslev

Skifter

v/ Erik Kann

Skifter var oprindeligt en privat sag, men i 1683 blev der indført faste regler for skiftevesenet.

Hvordan er det i dag? Hvor kan man finde dem? Hvad kan man finde i dem? Disse og mange andre spørgsmål vil blive besvaret ved aftenens foredrag. Pris 25 kr., betaling ved indgangen.

Tilmelding senest 6. marts 2005 til kursus@dis-danmark.dk

Asferg skole

Onsdag 16. marts 2005

Kl. 17.30 til 21.30

Asferg skole ligger midt mellem Randers og Hobro. Motorvejsafkørsel 38.

Internet og slægtsforskning. Hvordan kommer jeg i gang?

Efter en kort gennemgang af Internettet (ca. 1 time) bliver der mulighed for selv at søge oplysninger om slægten. Kursusmateriale på 25 kr. må påregnes.

Oplysninger hos Ruben Højmark, tlf. 57 83 28 94 eller på mail:

hojmark@dis-danmark.dk

Tilmelding senest 10. marts 2005 til kursus@dis-danmark.dk

Randers

Lørdag 9. april 2005

Kl. 13.00 til 15.00

Fritidscentret, Kongressalen
Vestergade 15, 8900 Randers

Kød på slægten

v/Erik Kann

Skelettet og kødet. To nøgleord i den traditionelle tilgang til slægtsforskning. Først skelettet, siden kødet.

Problemet er blot, at rigtig mange slægtsforskere aldrig rigtig kommer til det med at fylde kød på - og hvorfor?

Foredraget giver dels svaret herpå, dels anvisninger på, hvorledes det med garanti er muligt at finde oplysninger om helt almindelige mennesker.

Tilmelding senest den 1. april til: kursus@dis-danmark.dk

DIS' generalforsamling 2. april kl. 15.00 på Nyborg Slot
Læs om rundvisning på slottet side 15. Se dagsordenen på bagsiden.

Asferg skole

Tirsdag 12. april 2005

Kl. 19.00 til ca. 22.00

Asferg skole ligger midt mellem Randers og Hobro. Motorvejsafkørsel 38.

Family Search

v/ Kathrine Tobiasen.

Kathrine Tobiasen holder et foredrag, hvor hun vil gennemgå og hjælpe os med at finde rundt i Family Search.

Efter foredraget og en kort pause kan vi selv søge vores aner.

Medbring derfor gerne egne data og en diskette - så I kan få noget med hjem.

Der er gratis adgang.

Tilmelding senest 5. april 2005 til kursus@dis-danmark.dk

Annonce

Find din slægt

14 dage på højskole med slægtsforskning

1/9 - 14/9 2005

Vejleder: Jytte Skaaning

Desuden: Morgensamlinger, ture rundt på Bornholm og aftenarrangementer

Enkeltværelse 3.800 kr., dobbeltværelse 3.300 kr.
Vores bus henter og bringer skolens kursister langs en rute fra Ålborg og København og kører direkte til Højskolen over Øresundsbroen og med færgen fra Ystad.

BORNHOLMS HØJSKOLE

Almindingsvej 35

3720 Aakirkeby

Tlf: 56 97 40 77 - Fax: 56 97 40 78 -

Email: adm@bornholmshojskole.dk

www.bornholmshojskole.dk

Ring eller skriv efter brochure med tilmeldingsblanket og med oversigt over skolens øvrige kurser.

Sikkert på nettet – artikel nr. 2

Lars Jørgen Helbo
Borgergade 44
8450 Hammel
Tlf. 86 96 51 33
lars@helbo.org

I Slægt & Data nr. 2 sidste år bragte vi en artikel om computersikkerhed. Her følger anden del. Første del handlede om virus, orm og hackere - dvs. alt det, som udgør en egentlig trussel.

Denne gang skal det handle om de ting, som ikke er direkte farlige, men som ikke desto mindre kan være rædsomt irriterende. Det er ting som spam, popup-vinduer og bannerreklamer.

Farligt og irriterende

Det er vigtigt at skelne mellem farligt og irriterende. Det har nemlig betydning for forholdsreglerne. Over for virus og hackere er der brug for en total sikring.

Jeg forudsætter, at man har fulgt de råd, der blev givet i første artikel om installation af antivirus-program og firewall. Det er helt nødvendigt. Uden denne beskyttelse vil computeren være inficeret med virus efter få timer på nettet.

I modsætning til virus er spam og reklamer ikke farlige. Derfor handler det her kun om at reducere mængden til et tåleligt niveau. I denne artikel vil jeg vise en række metoder til det formål. Hvor meget, man vil gøre ud af det, afhænger imidlertid af, hvor meget reklame, man er indstillet på at tåle, og hvor store anstrengelser man vil gøre for at undgå det. Så det er op til den enkelte.

Spam

Ved spam forstås uønskede e-mails. Vi taler dog ikke om virus-inficerede mails. Dem har antivirus-programmet jo fjernet. Her handler det typisk om reklamer for viagra og pornosider samt indbydelser til nigerianske forretningseventyr.

Den slags mails er ikke farlige, de skal bare slettes, og det gøres hurtigt og nemt med et tryk på delete-tasten.

Det lyder muligvis banalt, men det er faktisk ret vigtigt. Hvis man har et ordentligt og opdateret antivirus-program, så er der ingen grund til at være bange for spam-mails. Hvis de optræder i store mængder, kan de være irriterende; men de farlige mails slettes automatisk af antivirus-programmet.

Hvis man får ondt i fingeren af de mange tryk på delete-tasten, er der to muligheder. Sletningen kan i et vist omfang automatiseres, og en fornuftig omgang med email-adresser kan til dels forebygge spam.

Filtre

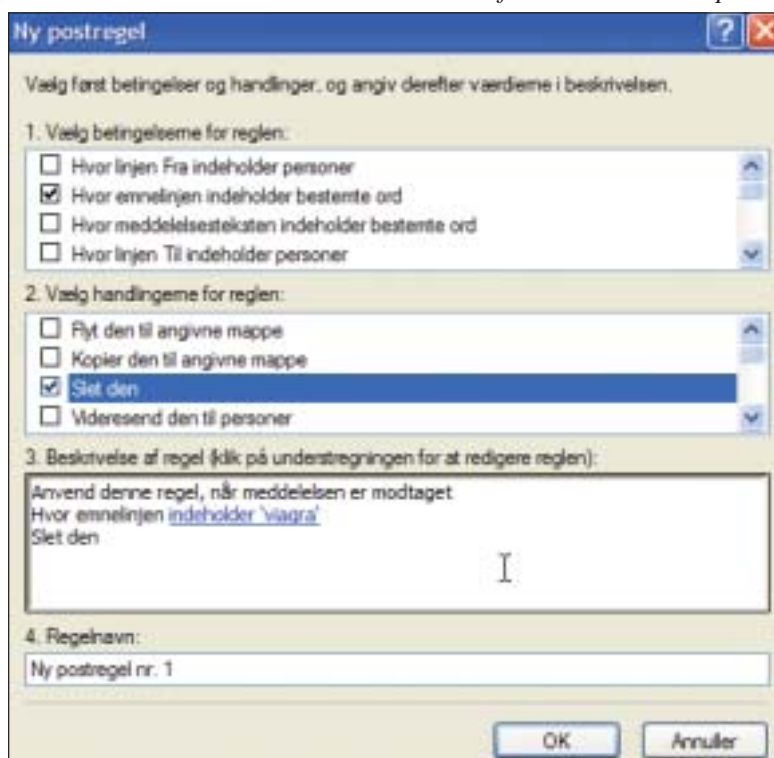
- Automatisk sletning af spam-mails kan laves med filtre. I Outlook Express kaldes de af mystiske årsager for *Meddelelsesregler*, men det er det samme. Gå ind under *Funktioner/Meddelelsesregler/Post/Ny*.
- Sæt mærke ved *Hvor emnelinien indeholder bestemte ord* og ved *Slet den*.

- Klik så på *indeholder* i det tredje felt og tilføj ordet viagra.
- Tryk til sidst på OK.
- Herefter vil alle modtagne mails automatisk blive slettet, hvis emnelinien indeholder ordet viagra.

De fleste mailprogrammer har lignende funktioner. Problemet er bare, at det er svært at definere fornuftige regler for sletningen.

Spammerne kender jo godt systemet, og derfor skriver de ikke viagra, men f.eks. v1agra. Dvs. de udskifter i med et 1-tal, og så virker filteret ikke. Men prøv det. Rigtigt anvendt kan filtrene tage toppen af bjerget.

Sådan installeres et filter i Outlook Express.

Få en 100% spam-fri og gratis mail-adresse hos www.bluebottle.com

Gratis mail-adresser

En anden mulighed er at skifte mail-adresse. Med tiden vil en adresse blive kendt i spammer-kredse, og så stiger mængden. Hvis det bliver for slemt, kan det for en tid hjælpe at skifte adresse. Ulempen er bare, at man måske også mister rigtige mails, fordi vennerne kommer til at bruge den gamle adresse.

I et vist omfang kan man også forebygge ved at have flere adresser og bruge dem til forskellige formål, så de ikke bliver alt for kendte. Men det er også et tvægget sværd. En hemmelig adresse er jo ikke meget værd, og den giver ikke engang fuldstændig sikring mod spam, idet nogle spammere også sender til helt fiktive adresser.

Gratis mail-adresser kan fås mange steder. Mest kendt er Hotmail, Ofir og Jubii. Der er dog andre firmaer, som giver en betydelig bedre service.

Jeg kan specielt anbefale det amerikanske Yahoo og det tyske GMX, som kan findes på: mail.yahoo.com og www.gmx.net.

Yahoo giver 200 mb serverplads, GMX giver en hel gb. I modsætning til Hotmail har de to firmaer ikke noget krav om, at man skal logge ind på serveren med bestemte mellemrum, og kontiene kan bruges enten som webmail eller via POP3 med et almindeligt mail-program. Endelig har både Yahoo og GMX særdeles veludviklede spam-filtre.

Blue Bottle

Hvis man vil være helt fri for spam, er det dog også muligt. Gå ind på www.bluebottle.com og hent en gratis mail-adresse.

En BlueBottle-adresse er noget helt specielt. Når man opretter den, angiver man en liste med de adresser, som man vil modtage mail fra. Man kan f.eks. uploade sit adressekartotek. Hvis der kommer en mail fra en afsender på denne liste, vil serveren slippe den igennem.

Hvis der kommer en mail fra en afsender, som ikke er på listen, vil serveren i første omgang stoppe den. Derefter sender den en kontrolmail tilbage til afsenderen. Den skal afsenderen bekræfte, før den oprindelige mail slipper videre. Da næsten alle spam-mails sendes med falske afsender-adresser, er der hermed lukket effektivt.

Popup-vinduer

Når man surfer på nettet, kan popup-vinduer være et stort problem. Mange hjemmesider viser reklamer i nye browser-vinduer. Ligesom spam er det ikke farligt, men brugeren skal efterfølgende have besvær med at lukke alle de uønskede vinduer.

Problemet forstærkes af, at popup-vinduer engang imellem er ganske nyttige. F.eks. vises de enkelte sider fra kirkebøger og folketællinger på www.arkivalieronline.dk også i

popup-vinduer. Derfor kan man ikke bare lukke helt for muligheden.

Der findes en hel stribe programmer, som på mere eller mindre intelligent vis kan blokere for uønskede popup-vinduer og samtidig tillade de ønskede. En funktion af denne type er også blevet indbygget i service-pack 2 til Windows XP. Man kan undre sig over, hvorfor funktionen kommer i en opdatering til Windows og ikke til Internet Explorer, hvor den hører hjemme. Brugere af tidligere Windows-versioner er altså fortsat henvist til de popup-blockere, som f.eks. kan findes på www.tucows.com.

Ud fra en overordnet sikkerhedsbetragtning vil jeg imidlertid anbefale en anden løsning: Drop Internet Explorer og installer Mozilla Firefox i stedet. Microsoft har gennem flere år lukket det ene hul i browserens sikkerhed efter det andet, men lige så hurtigt er nye huller dukket op. Internet Explorer har simpelthen nogle grundlæggende problemer. Årsagen ligger i konceptet med den alt for nære sammenblanding af styresystem og browser samt brugen af ActiveX. Derfor er der ingen udsigt til afgørende forbedringer.

Firefox

Nu har vi så med Firefox et fremragende alternativ. Derfor er der ikke længere nogen grund til at leve med

den usikkerhed, som er indbygget i Internet Explorer. Firefox er gratis og kan hentes på www.mozilla.org.

En af de mange fordele ved Firefox er den indbyggede popup-blocker, som fungerer uanset hvilket operativsystem, man arbejder med.

- Gå ind under *Funktioner/Indstillinger/Web-muligheder*.
- Sørg for at der er mærke ved *Bloker popup-vinduer*.
- Tryk så på *Undtagelser*.
- Tilføj www.arkivalieronline.dk og tryk på *Tillad*.
- Nu er der lukket for alle reklame-vinduerne, men det er stadig muligt at se kirkebøger og folketællinger.

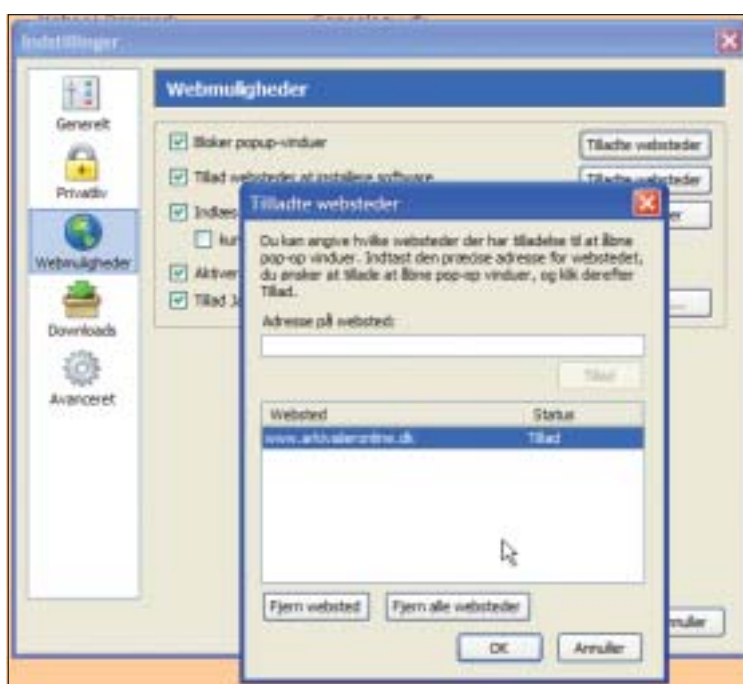
Banner-reklamer

Mange kommercielle hjemmesider prydes af felter med reklamer. Det er et problem, fordi overførslen af dem gør siderne langsommere og Internet-regningen større.

En del bannerreklamer ligger imidlertid på særlige reklameservere, og dem kan man ret nemt slippe af med. Når en Internet-adresse indtastes i browseren, skal den først omsættes til en IP-adresse. På computeren ligger

en fil med navnet hosts. Det er en tabel med web-adresser og de tilhørende IP-numre. Browseren vil først søge i denne fil. Hvis adressen findes her, bliver den brugt, hvis ikke søger browseren videre på udbyderens DNS-server.

TV2's hjemmeside før og efter installering af vores hosts-fil.

Med denne indstilling er det muligt at bruge ArkivalierOnline, selv om Firefox i øvrigt blokerer for alle popup-vinduer.

Hosts-filen kan dermed bruges til at blokere for bestemte servere. Det kræver blot, at man i filen indsætter en linie med serverens navn og en forkert IP-adresse. Så vil det være umuligt for browseren at finde den pågældende server. Hvis det er en reklame-server, betyder det, at reklamerne aldrig bliver hentet.

Et praktisk eksempel

TV2 har deres bannerreklamer liggende på serveradressen:

banner.webdmz.tv2.dk. Luk nu filen hosts op med Notepad og tilføj linien: 127.0.0.1 banner.webdmz.tv2.dk

Når browseren herefter søger en bannerreklame på banner.webdmz.tv2.dk bliver den omdirigeret til IP-adressen 127.0.0.1.

Det er adressen på ens egen computer. Her finder den naturligvis ingenting. Bannerreklamen bliver ikke vist, og Internet-forbindelsen bliver ikke belastet unødigt.

På DIS' hjemmeside kan du hente en hosts-fil, som blokerer for adgangen til mere end 7000 reklameservere.

Filen kan hentes via www.dis-danmark.dk/sikkerhed

På denne side er der også en forklaring på, hvor filen skal placeres. Det er nemlig forskelligt alt efter operativsystem. Siden indeholder i øvrigt også links til alle de programmer, der har været nævnt i de to artikler. I stedet for at skrive web-adresserne af, kan man altså bare gå ind på denne side og klikke sig videre til det ønskede program.

eDexter

Brugere af Windows og Internet Explorer vil imidlertid opdage et problem, når de har installeret hosts-filen. Når Internet Explorer ikke kan finde reklameserveren, skriver den en lang forklaring om problemet, og det ser ikke særlig pænt ud.

For at undgå det, kan man med fordel installere programmet eDexter. Programmet er gratis og kan hentes på accs-net.com/hosts/eDexter.html

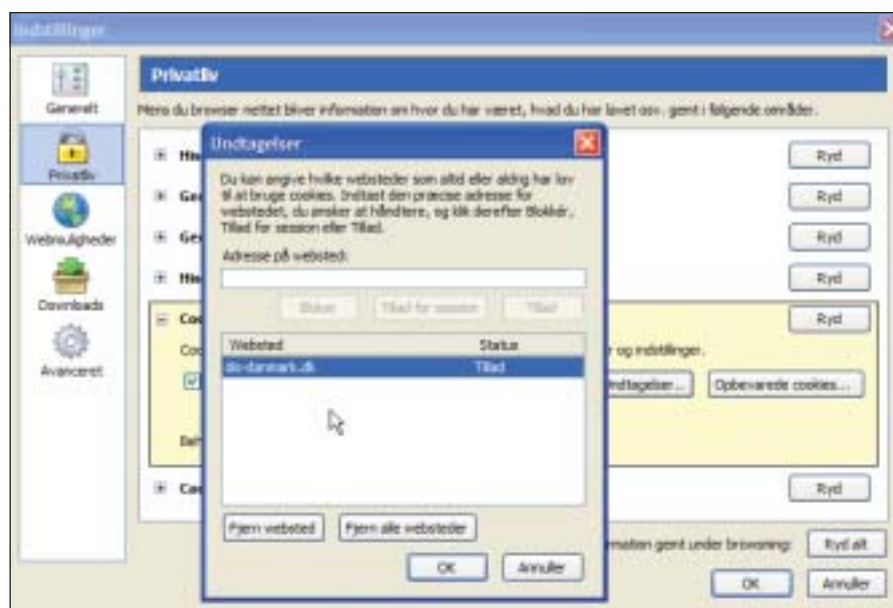
Der er egentlig tale om en meget lille web-server. Når browseren nu forsøger at hente en reklame fra 127.0.0.1, vil eDexter levere et mikroskopisk gif-billede med teksten *blocked*, der så bliver vist i stedet for reklamebanneret. For brugere af Firefox er det ikke nødvendigt.

Cookies

En cookie er en lille fil, som en server kan efterlade på computeren. Næste gang man besøger samme hjemmeside, kan serveren læse filen og kan dermed se, hvornår man har været der sidst. Det bruges f.eks. i DIS-forum.

Hver gang man besøger forum, noteres tidspunktet i en cookie. Ud fra det kan serveren så næste gang markere de forskellige indlæg som læst eller nye.

Det er praktisk, men cookies kan desværre også misbruges. Problemet er de såkaldte tracking-cookies. De bruges af de før nævnte reklameservere. En server kan kun læse de cookies, som den selv har skrevet; men reklameserverne leverer reklamebannere via mange forskellige websider. Ved at notere disse sider i en cookie,

Firefox har et meget avanceret system til kontrol med cookies.

kan de sammenstille en slags brugerprofil. De kan registrere, hvilke typer af sider man besøger. Det fortæller noget om ens interesser, og det kan igen bruges til at levere målrettet reklame i reklamebannerne.

Det svarer til, at man går en tur ned ad strøget med et skilt på ryggen. Hver gang man besøger en butik, bliver butikkens navn noteret på skiltet, og ekspedienten i næste butik kan så se, hvor man har været. Det er vel ikke farligt, men tanken er da heller ikke behagelig.

Heldigvis har vi allerede løst problemet. Med hosts-filen har vi nemlig blokeret for bannerreklamerne, og når vi ikke henter reklamer på disse servere, får serverne heller ikke mulighed for at placere deres cookies.

Det vil man opdage, hvis man regelmæssigt bruger AdAware og Spybot Search and Destroy, som blev omtalt i sidste artikel. De er rigtigt gode til at finde tracking-cookies. Når jeg tidligere scannede med dem, fandt de som regel en 15-20 stykker; men efter at jeg for et halvt år siden installerede ovennævnte hosts-fil, har de ikke fundet en eneste.

Hvis man af en eller anden grund ikke ønsker at bruge en hosts-fil, eller hvis man bare vil gå med livrem og

seler, så har Firefox en række gode muligheder. Gå ind under *Funktioner/Indstillinger/Privatliv/Cookies*.

Her fastlægges om cookies skal tillades. Men ikke nok med det. Under *Undtagelser* kan cookies fra bestemte websider tillades eller forbydes.

Endelig kan man under *Opbevarede cookies* se en komplet liste med alle de cookies, der ligger på maskinen, og hvor de stammer fra. Her er det oven i købet muligt at slette bestemte cookies og samtidig bestemme, at den pågældende webside ikke må lægge nye cookies ind.

Internet Explorer har ikke noget, der kan sammenlignes hermed. Der findes dog et program ved navn CookieWall. Det kan hentes på www.analogx.com, og det giver en lignende funktionalitet. Men det er altså kun interessant, hvis man ikke vil skifte til Firefox eller bruge en hosts-fil.

Family Tree Maker 2005

En anmeldelse skrevet af Hanne Stegemüller

Hanne B. Stegemüller
Vanløse Allé 35, 1. tv.
2720 Vanløse
hanne.b@stegemueller.dk

Slægtsforskning er gennem de seneste par år kommet til at optage hovedparten af min fritid. Jeg begyndte i december 2002 med at skrive et brev til „alle“ de mennesker, jeg kunne finde i telefonbogen med samme efternavn som mig selv. Det var hurtigt overset; men jeg var optaget af ikke at gå i stå, så mængden af informationer voksede hurtigt. Tiden var inde til at vælge et program at gemme informationerne i.

Formidling

Jeg startede med Win Family uden mange forudgående overvejelser, men skiftede hurtigt til Brothers Keeper, fordi jeg ikke var tilfreds med det forholdsvis lille vindue til at skrive tekst i, og fordi det ikke virkede som om, der var så meget fremtid i Win Family.

En tid var jeg glad for Brothers Keeper, men så opstod idéen om at ville skrive en „rigtig“ slægtsbog i anledning af min mors 70-års fødselsdag og også på anden måde formidle mine resultater. Det er jo meget godt at have samlet en masse informationer, men budskaberne og resultaterne skal „skubbes ud over rampen“.

Historien om den daglige færden

For mit vedkommende består en stor del af slægtsforskningen netop af glæden ved at formidle resultaterne og at dele dem med andre - både på Internettet og via forskellige former for udskrifter. Med resultater mener jeg ikke udelukkende datoer og begiven-

heder, men også hele historien om det liv mine aner og deres familier levede.

Det er historien om den daglige færden, folks almindelige liv og levned, der interesserer mig, og min forskning er båret af tanken om, at hvis jeg ikke opsamler og formidler historien om mine bedste- og oldeforældres helt almindelige færden, er der nok ingen, der gør det. Jeg gik derfor i gang med at lede efter „det optimale program“, der kunne understøtte dette. Mit program skulle ikke længere „bare“ kunne gemme informationer, det skulle også kunne formidle historien.

Systematisk analyse

Denne gang gik jeg systematisk til værks og opstillede en kravspecifikation. Programmet skulle kunne:

- danne slægtsbøger og lave mange andre udskrifter – og jeg ønsker selv at have fuld kontrol over layoutet
- søge på alle ord, begivenheder, tal og tegn
- stavekontrollere
- rumme masser af „historie“
- overføre data til en hjemmeside
- danne GEDCOM-filer, da jeg ønsker at kunne indsende til: www.lklundin.dk
- Endelig skulle der være en lidt lækker brugergrænseflade, der skulle være masser af genvejstaster, og det skulle være på dansk.

Family Tree Maker

Valget faldt i foråret 2004 på Family Tree Maker (herefter FTM), som op-

fyldte alle ovenstående krav. Konverteringen af de nøgne facts gik smertefrit (med god hjælp fra den danske forhandler), men jeg havde alligevel et stort „håndarbejde“.

Det skyldes, at alle mine tekster (kirkebogsinskriftioner) fra kildefelterne i Brothers Keeper pludselig var placeret i 'Noter' i FTM. Det tog lang tid, og jeg vil indrømme, at jeg nogle gange undervejs i processen overvejede, om skiftet fra Brothers Keeper til FTM virkelig var så vigtigt.

Jeg følte mig sat tilbage i min forskning men var drevet af tanken om at ville fortælle historien og at ville skrive en bog, der kunne få et lidt professionelt look; derfor fortsatte jeg.

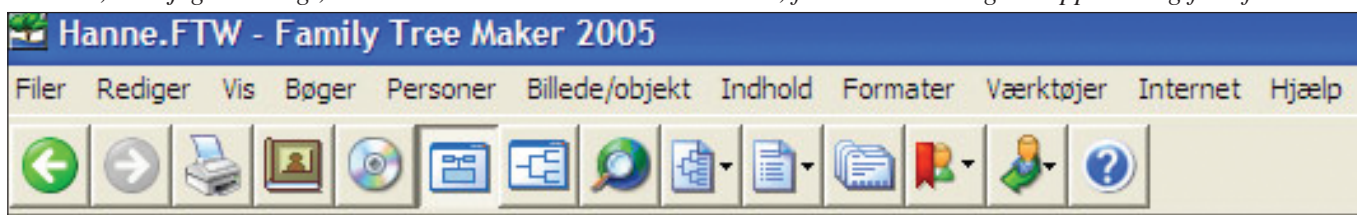
Belønningen

FTMs 2005-version blev frigivet i efteråret 2004; den version måtte jeg naturligvis eje – og da syntes jeg virkelig, jeg fik belønningen for mit arbejde.

Her var svaret på mine bønner: Overblik og detaljer på én gang. Lækkert pakket ind med alt det, man kender fra Windows (for eksempel klik på en overskrift, og du får data sorteret efter det, du klikker på). Masser af genvejstaster, en menu med frem-

Figur 1:

Menuen, som jeg har valgt, den skal se ud - men det er individuelt, for man kan vælge knapper til og fra efter behov.

og tilbageknapper, som man er vant til det fra sin Internetbrowser, så simpelt at bruge, at man er kørende efter 15 minutter.

FTM 2005 rummer mange flere muligheder, end det er muligt at omtale her, så det følgende er kun smagsprøver på, hvad man får for 595 kr.

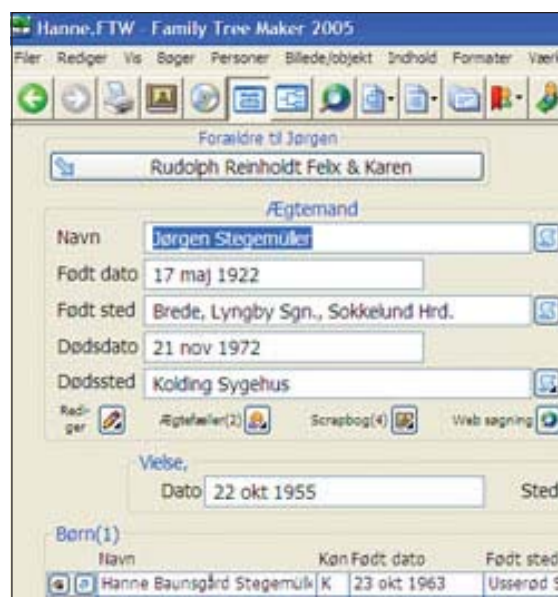
Jeg synes, jeg har fået rigtig meget for pengene. Det afgørende er i realiteten, at brugeren tilbydes en lang række muligheder, der er systematiseret på en intuitiv og overskuelig måde. Herefter er det bare at gå i gang med at udnytte dem til egne behov.

Stamtavlevisning

Figur 3 er en anden af de utallige visningsmuligheder. Det er de samme oplysninger, men her er muligheden 'Stamtavlevisning' valgt. Her får man for det første et grafisk overblik over, hvor langt man er nået.

I panelet i venstre side får man øverst muligheden for at redigere den person, der er valgt som udgangspunkt i stamtavlen. Under redigeringsboksen findes et index over alle personer med samme efternavn som probanden.

Figur 2:
Halvdelen af en familie med mig selv som barn nederst og min far og hans data ovenover. Min mors data vises i skærmens højre side (men hende blev der ikke plads til her). Der vises altså 3 generationer i eet skærbillede.

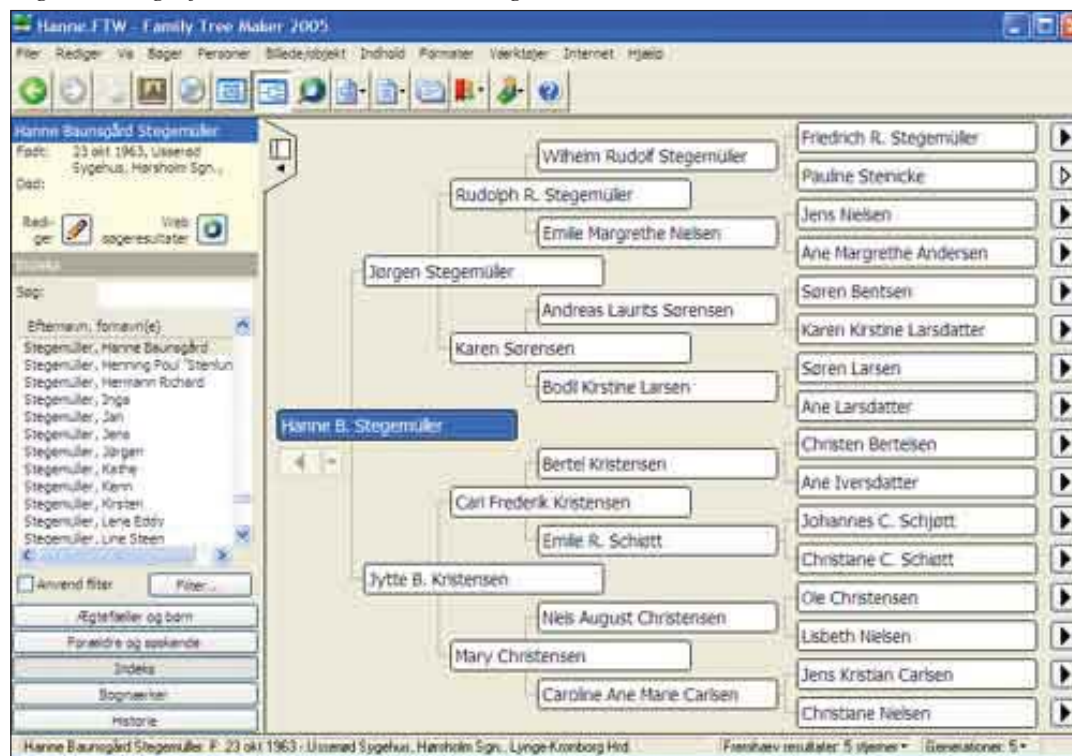
Reelt er det hele indekset over alle personer, der vises, men der tages udgangspunkt i den valgte person. Her er mulighed for at indsætte et filter efter eget valg, hvor udtræksmulighederne er de samme som i 'Egen rapport'.

Indekset kan udskiftes med probandens ægtefæller og børn, forældre og søskende, bogmærker eller historie;

historie er her forstået som en historik over de seneste 30 personer, der er redigeret i. Hvem kender ikke situationen, hvor man ved gennemgang af en kirkebog finder oplysninger om helt andre personer, end dem man faktisk startede med at lede efter. Her er historikken god, for hvem var det nu, man egentlig ledte efter? Det står i historikken.

(Artiklen fortsætter på næste side)

Figur 3: Et grafisk overblik over, hvor langt man er nået.

Kilder

Kort sagt består slægtsforskning i at sætte en masse oplysninger fra kilder sammen til et helt billede af et menneske og dets liv.

FTM 2005 har rigtig gode muligheder for at holde styr på kilderne; anvender man kildefelterne, som de er tænkt, placeres informationerne fra for eksempel kirkebøgerne som slutnoter i en slægtsbog. På denne måde adskilles historien, der skrives i feltet 'Noter', fra dokumentationen. Vil man (mod forventning) ikke have de informationer udskrevet, man med m \ddot{u} je og besvær har transskriberet, fjerner man blot fluebenet i 'Inkluder citattekst i fodnote'. *Se her i figur 4*

Fakta

Der kan oprettes et ubegrænset antal fakta-navne, og de kan sorteres, som man selv \ddot{o} nsker det, blot ved at klikke p \ddot{a} 'etiketten', som i figur 5 er 'Navn', 'Dato' og 'Sted eller beskrivelse'.

Selv foretrækker jeg at sortere efter dato, da jeg i 'Rediger person' herved f \ddot{a} r et kronologisk forl \ddot{o} b og dermed et godt overblik. Retter man et fakta-navn, bliver man spurgt, om man \ddot{o} nsker at rette alle forekomster af dette navn, eller om det blot er denne forekomst, der skal rettes.

Figur 5

Navn	Dato	Sted eller beskrivelse
Kaldenavn		Rudolf
Stilling		Hattemagemeester
F \ddot{o} dt	29 maj 1862	St. Georg Sogn, Frank
D \ddot{o} bt	15 jun 1862	St. Georg Kirche, Frank
Indv \ddot{a} ndret	15 mar 1890	Lynby Sgn., Sokkelur
Indf \ddot{o} dsret	03 jun 1919	
D \ddot{o} d	03 jun 1937	Antsnygehuset, Gjenst
Begr \ddot{a} vet	10 jun 1937	Vedb \ddot{e} k Kirke
Skifte	22 jun 1937	

Fakta og s \ddot{o} gning

En st \ddot{a} rkt facilitet er de talrige muligheder for at danne rapporter. Der leveres en r \ddot{a} kke standardrapporter med

FTM, men det, der m \ddot{a} ske er mere interessant, er, at man kan danne sine egne rapporter. Man tager f \ddot{o} rst stilling til, hvilke oplysninger der skal med, og man kan v \ddot{e} lge mellem alle sine fakta. Illustreret med eksemplet fra figur 5 vil jeg alts \ddot{a} kunne danne en rapport over alle personer, hvor der er oplysninger om indf \ddot{o} dsret og indvandring.

N \ddot{a} ste skridt er at tage stilling til hvilke personer, der skal med i rapporten, skal det v \ddot{e} re alle i databasen, eller skal det kun v \ddot{e} re udvalgte? Hvis det kun skal v \ddot{e} re udvalgte, kan det eksempelvis v \ddot{e} re forf \ddot{a} dre eller efterkommere til en person. Man klikker p \ddot{a} \acute{e} n knap, og FTM klarer resten.

I forbindelse med konverteringen fra Brothers Keeper brugte jeg egne rapporter meget, fordi det er en rigtig god mulighed for at f \ddot{a} et tv \ddot{e} rg \ddot{a} ende overblik over alle personer i databasen.

Det vil f \ddot{o} re for vidt at gennemg \ddot{a} mulighederne for at indskr \ddot{a} nke og udvide populationen i rapporten, men en mulighed fortjener s \ddot{e} rlig omtale, og det er 'Hvilket som helst tekstfelt'.

Her kan man p \ddot{a} en struktureret m \ddot{a} de s \ddot{o} ge efter hvad som helst. Fra Brothers Keeper havde jeg informa-

tionen 'Vidne til # xxx F \ddot{o} dt dato'.

Dette gav ikke l \ddot{a} ngere mening, da alle referencenumrene i forbindelse med konverteringen var blevet nogle andre. For at slippe af med alle disse - nu meningsl \ddot{o} se tekster - s \ddot{o} gte jeg p \ddot{a} tekststrengen 'Vidne til' og fik en liste ud over alle personer, der havde denne tekst tilknyttet.

Slægtsb \ddot{o} ger

I menupunktet b \ddot{o} ger findes en r \ddot{a} kke foruddefinerede afsnit i sk \ddot{a} rmens venstre side. Det drejer sig om:

- Forf \ddot{a} dretr \ddot{e} (3 muligheder)
- Efterkommertr \ddot{e} (2 muligheder)
- Timeglastr \ddot{e} (2 muligheder)
- Sl \ddot{a} gtskabsrapport (den egentlige anetavle i bogform)
- Oversigts efterkommertr \ddot{e}
- Familiegruppeside
- Genealogisk rapport (3 muligheder: 2 for efterkommere og 1 for forf \ddot{a} dre)
- Tidslinie med ens egen sl \ddot{a} gt sat i relation til historiske begivenheder blandt andet danske konger.

Bogen dannes, n \ddot{a} r man tr \ddot{a} kker de \ddot{o} nskede afsnit over i h \ddot{o} jre side, trykker p \ddot{a} knappen 'Vis bog' og bingo,

så er bogen færdig og vises på skærmen som en PDF.

Arbejder man videre med de personer, der indgår i bogen, opdateres den automatisk. Man har fuld kontrol over de enkelte afsnits formatering. Også her er mulighederne utallige.

Det positive er, at selve teknikken er så let og hurtig for brugeren, at tiden ikke går med teknik men med at forske, selv om det selvfølgelig er fristende at lege med skrifttyper og skriftstørrelser og alt det andet, man selv kan indstille.

Ingen døde links

FTM anvender OLE-teknologien. Det vil sige, at andre dokumenter indlejres i ens familiefil i modsætning til, at der skabes et link til dokumentet, som det sker i blandt andet Legacy.

Har man eksempelvis et dokument fra Word, som man ønsker at gemme i den form, det nu har dér med formateringer osv., sætter man det ind i en persons scrapbog, og så startes Word, når man atter åbner scrapbogen.

Det har den store praktiske betydning, at man kan omorganisere sin harddisk uden at tænke på, hvad der sker med familiefilen i FTM. Den er og bliver intakt.

Det betyder også, at man slippe for at bruge (måske) kostbar plads på harddisken til at gemme billeder. De er jo allerede gemt i FTM – så efter evt. at have overført billederne til en CD-rom, kan de i princippet slettes fra harddisken.

Endelig er faciliteten god til oplysninger, man måske ikke ønsker på sin hjemmeside. Disse oplysninger placeres blot i scrapbogen, og fluebenet om visning på hjemmesiden fjernes.

I scrapbogen kan indlejres stort set alle typer filer: tekst, billeder, lyd, Powerpoint-slideshows mv. Selv har jeg kun benyttet mig af Wordfiler og selvfølgelig billeder.

Der er i øvrigt en sjov lille facilitet: 'Afspil scrapbog'. Her bliver alle billeder, man har samlet i scrapbogen, vist som et diasshow.

Ud på Internettet

Med programmet følger en hjemmeside på 22 Mb plads hos: Genealogy.com.

Oprettelse og opdatering af hjemmesiden styres fra menupunktet 'Internet', og publiceringen er kun et par museklik væk. Undervejs får man mulighed for at skjule information om levende personer, og man kan vælge, om billeder skal inkluderes. Har man i forvejen en hjemmeside hos en dansk udbyder, er den letteste metode at linke fra sin danske hjemmeside til siden hos Genealogy.com

Til hjemmesiden kan uploades både hele familiefilen samt eksempelvis bøger og rapporter. Der medfølger endvidere adgang til en dansk nyhedsgruppe, hvor man kan stille sine spørgsmål og få svar fra andre brugere eller den danske forhandler.

Programmet rummer en række muligheder for at gå direkte til Internettet og søge efter informationer samt at flette resultaterne direkte ind i sin fil. Det er jeg alt for gammeldags og forsigtig til at have afprøvet.

Backup

Jeg er næppe den eneste i vore kredse, der kan få mareridt ved tanken om, at data en dag er væk, eller man bare ikke kan komme i kontakt med dem på harddisken mere. Kun meget rigtige mænd tager ikke backup.

FTM 2005 har i Filer-menuen inkluderet en backup-funktion, og den er velfungerende. Man kan brænde direkte til en intern eller ekstern brænder. Selv har jeg en ekstern brænder af mærket Plextor og har aldrig haft problemer med forbindelsen fra FTM til brænderen.

Det løse

- Børn kan let sorteres i rigtig rækkefølge efter deres alder. Har man alligevel glemt det, er det et emne, der medtages i rapporten 'Datafejl'.
- Hjælpeteksterne til 'Korriger slægtskaber' er væsentligt forbedrede i forhold til FTM 11. Det er vel altid

med et vist sug i maven, man går i gang med at flytte børn fra det ene sæt forældre til det andet eller skille ægtefæller fra hinanden. Hjælpeteksterne er nu udvidet i en sådan grad, at der ikke er grund til at tvivle på, hvor man er i processen.

- GED-filer: Jeg har sendt min fil til Lundin en enkelt gang efter at være overgået til FTM 2005. Det er gået helt gnidningsløst.

Noget der mangler?

End ikke med FTM 2005 vokser træerne ind i himlen. Jeg savner følgende:

- Muligheden for at generere et index over steder som en del af oplysningerne på hjemmesiden (det kunne Win Family).
- At kunne markere hos Søren Hansen, at Maren Nielsdatter var fader til ham, og så er det hos Maren angivet, at hun var med til Sørenns dåb (det kunne Brothers Keeper).
- En grafisk fremstilling af to persons indbyrdes relation. Oplysningen kan dannes, men den vises ikke grafisk.
- At der ved upload til ens hjemmeside på Internettet i sektionen My Family History ikke var en begrænsning på 2.000 personer. Når man overskrider de 2.000 personer, uploader man i stedet rapporter, men de er jo ikke interaktive.

Altid være en smagssag

Valg af program vil altid være en smagssag. Man kan ikke få det hele, og programmet, der kan tilfredsstille alle og alles behov, findes ganske enkelt ikke. De fire emner herover er absolut detaljer i den store sammenhæng.

Indtil videre synes jeg, FTM 2005 er det program, der understøtter min forskning og mit ønske om at fortælle historien om almindelige menneskers almindelige liv allerbedst. Jeg er en meget glad bruger af et velfungerende dansksproget program.

Daisy

- ny mulighed fra Statens Arkiver

Den med spænding længe ventede lancering af "Daisy" er nu en realitet, og på www.daisy.sa.dk kan man stifte bekendtskab med "Dansk Arkivalie Informations System".

Elektronisk tilgængeliggørelse

Tjenesten er intet mindre end en elektronisk tilgængeliggørelse af oplysninger om alle de myndigheder, institutioner mm., der har afleveret arkivalier til Statens Arkiver.

Daisy er endnu ikke fuldvoksen, og ingen vil formodentlig vove at sætte en 100% sikker dato på den endelige afslutning. Pr. december 2004 var 44% af Rigsarkivets samlinger lagt ind. Den samme procentsats gjorde sig gældende for Landsarkivet for Sjælland.

Der er tale om store regionale forskelle, og ingen af de statslige arkivinstitutioner vest for Storebælt er endnu nået bare i nærheden af 44%.

Gigantisk opgave

Det er en gigantisk opgave, man har givet sig i kast med, og det vil næppe kunne undgås, at der rundt om i hjørnerne vil være detaljer, der er fejlbehæftede. Sådan må det nu en gang være. Det er således heller ikke tættekammen, der skal være fremme i det følgende. Men det er efter min bedste opfattelse relevant at se på den systematik, der nu tilbydes arkivernes brugere.

Søgeindgangen er enkel

Søgeindgangen er enkel og overskuelig. Der gives mulighed for en regulær fritekstsøgning eller en frasesøgning (i Daisy kaldet "ordret søgning"). Den tekstlige søgestreng kan efter ønske kombineres med en begrænsning i de søgte årstal. I øvrigt er der under menupunktet "Hjælp og

Åbningsbilledet til Daisy

vejledning" en ganske udmærket introduktion til systemets søgefaciliteter.

Nye muligheder fra 2007

Det er vanskeligt at bedømme et søgesystem som Daisy, så længe det ikke er fuldt udbygget. At der bliver tale om en betragtelig gevinst for arkivgæsterne, er der ingen tvivl om.

Ambitionen om, at systemet fra "engang i 2007" skal kunne give mulighed for direkte bestilling af arkivalier, vil føje en ny og spændende dimension til produktet. At sikre, at *alt* kommer med *uanset det anvendte søgeparameter*, er naturligvis noget, edb-arkiv-strategerne i Statens Arkiver til fulde er sig bevidst. At det på ingen måde endnu forholder sig således, må efter min mening ikke indgå i en bedømmelse af systemets anvendelighed. En sådan bedømmelse må vente til alt er fuldt udbygget.

Selv om Daisy endnu ikke er på fulde omdrejninger, mener jeg sagtens, man kan bedømme den systematik og informationsvinkel, der er lagt frem.

Ikke udelt begejstret

Lad det være sagt med det samme - jeg er ikke udelt begejstret. Fuld ge-

vinst var der, når jeg søgte efter kendte og veldefinerede arkivskabere, eksempelvis "Danske Kancelli": Intet mindre end 163 søgeposter! (Se figur 2).

Det siger sig selv, at tiden nu er kommet til, at gamle trænede arkivgængere må ryste velkendte og trygge rammer og systematiseringer fra VAI langt væk og give sig i direkte kast med den systematik, Daisy har at byde på. Det ser jeg som et spørgsmål om nødvendig tilpasning i slipstrømmen af den globale digitalisering. Alligevel var jeg ikke helt tilfreds:

Danske Kancelli

Mit ønske var at finde frem til noget materiale fra en kommission, der havde været nedsat i begyndelsen af 1800-tallet. Målet var at finde frem til nogle protokoller, der skulle indeholde alfabetiske fortegnelser over de indbyggere i København, som havde modtaget brændselshjælp.

De 163 søgeposter udgør en stor mundfuld. Tilmed vil jeg påstå, at den valgte typografi ikke ligefrem er befordrende for overblikket. En linieafstand mellem hver post ville have gjort underværker. I det konkrete til-

Erik Kann

Johan Jepsens Vej 1

2830 Virum

Tlf. 45 85 18 02

redaktion@dis-danmark.dk

fælde savnede jeg at kunne opsætte en søgning med en kombination af en ordret søgning "Danske Kancelli" og søgeordet Brændsel. Det kan man ikke i den nuværende udgave af Daisy.

Man kan håbe, at det kommer på et eller andet tidspunkt. Nu er jeg i realiteten tvunget til at fiske min slidte VAI for Danske Kancelli ned fra reolen og der finde frem til kommissionens fulde navn "Kommissionen for Københavns forsyning med brændsel 1808-14". Stillet over for en ordret søgning på denne søgestreng gjorde straks Daisy venlig stemt!

Jeg afsluttede mine søgninger omkring Danske Kancelli med at lede efter brandforsikringsagerne. Det er her, man bl.a. finder de vigtige sager om brandskader, eksempelvis Danske Kancelli VAI s. 141 nr. 82.

Selv efter flere gennemsøgninger af Danske Kancelli lykkedes det mig ikke at finde sagerne. Forklaring: Tingene fandtes nu i Daisy registreret under Justitsministeriet. Det kan der være mange gode administrative grunde til at vælge - men som bruger kan man sagtens forestille sig, at der på et tidspunkt vil blive behov for en god og informativ konkordans!

Søetaten

Lidt mere enkelt gik det med en lidt mere speciel søgning. Fra anden sammenhæng vidste jeg, at der under Søetatens arkiv findes en gruppe beteg-

net "Embeds- og Kommissionsarkiver mm.". Ét af disse arkiver stammer fra "Søekvipagen i Glückstadt". Mit mål var at finde frem til en bestemt protokol, nemlig en eksamensprotokol for lodser, dækkende perioden 1786-1806. Jeg opsatte en ordret søgning med frasen "Søekvipagen i Glückstadt" og sandelig, der var bid. Selv min eksamensprotokol var kommet med!

Retsbetjentarkiverne

Ved gennemlæsning af vejledningen til Daisy kunne jeg bl.a. konstatere, at retsbetjentarkiverne var lagt ind. Det ser jeg som udtryk for en fornuftig og rigtig prioritering af naturligt begrænsede ressourcer. Men min forvirring var imidlertid stor, da jeg med en søgning begrænset til søgeordet "Retsbetjentarkiver" fik besked om, at der ikke var fundet søgeresultater!

Lidt bedre gik det med søgning på ordet "Retsbetjent", der gav 27 søgeresultater. Søgeresultatet var tydeligvis begrænset til den sydlige del af hovedlandet. Men hvor var de sjællandske retsbetjentarkiver?

Ny søgning med søgeordet "Herredsfoged". Resultat: 173 poster. En gennemgang af søgeresultaterne afslørede imidlertid, at der ikke var oplysninger om "Merløse-Tuse herred"!

Søgestrategien blev ændret til søgning på herred, hvilket gav det ønskede resultat - blandt vel og mærke

1048 resultater!

Fortegnelser over arkivalierne

Daisys søgeresultater rummer allerede nu - i rigtig mange tilfælde - mulighed for at se en fortegnelse over alle de arkivalier, der findes i de enkelte arkivfonds. En sådan fortegnelse består af tre kolonner.

Fra til Arkivserier

Takket være sædvanlig Windows-teknik kan læseren sortere hver enkelt kolonne for sig og således få et indtryk af netop den afgrænsede tidsperiode, der har aktuel interesse.

Og en alfabetisk sortering hjælper så afgjort med hurtigt at finde frem til eksempelvis "pasprotokol". Men det hele har en pris. Tidligere saglige sammenhængende arkivalier er nu splittet for alle vinde.

Lad mig tage et enkelt eksempel: Retsbetjentens afdeling G politiforvaltning er for alle et vigtigt afsnit for at få et samlet overblik over de arkivaliemuligheder, der eksempelvis findes i myndigheden om flytninger og kontrol med rejser. Den alfabetiske liste over Merløse-Tuse herreds arkiv er ikke til megen hjælp for den forsker, der leder efter flyttearkivalier på Holbæk-egnen, hvis han ikke ved, at der er noget, der hedder opholdsbøger og tyendeprotokoller.

Ingen anmærkninger

Savnet af anmærkninger er også føle-

Figur 2: Del af søgeresultatet Danske Kancelli.

Figur 3: Fortegnelsen over Merløse-Tuse herreds arkiv.

ligt. Daisy medtager alene hovedoverskrifter og dermed ikke de mange ofte særdeles vigtige anmærkninger, der er føjet til registreringerne i de kendte traditionelle registraturer.

Lad mig tage et eksempel fra Ringsted Byfoged: Afdeling G., politiforvaltning registrerer dels Pasprotokoller 1815-1915, dels Pas-, vandre- og skudsmålprotokol 1891-1901.

I anmærkningen til sidstanførte henvises til, at denne protokol bl.a. også omfatter Skjoldenæsholm og Svenstrup birker (Sjællandske Retsbetjentarkiver indtil 1919, Sorø amt I

s. 55 (1972)). Under Skjoldenæsholm (og Svenstrup birker) fortegnes en rejseprotokol over rejsepas 1815-56 tilføjet en anmærkning om, at man i øvrigt skal se under Ringsted byfoged.

De vigtige henvisninger ses ikke i Daisy!

Mange fordele

Daisy har mange fordele. Det er således en uvurderlig hjælp, at man nu langt bedre end nogensinde før kan få et hurtigt overblik over arkivalier med relevans for det samme geografiske

område.

Det giver en masse nyttig information og inspiration om arkivfunds, man slet ikke havde kendskab til tidligere.

Jeg er til fulde klar over, at man ikke kan få alt. Ligeså at vi her håndterer de tidligste versioner af systemet. Der er meget godt allerede, og jeg tvivler ikke om, at meget mere godt er på vej.

Jeg vil opfordre alle til at tage positivt og energisk imod vores nye veninde. Brug den og gør jeres erfaringer. Det skal nok ende med at komme til at gå alt sammen.

Dansk/Svensk slægtstræf

Lørdag den 16. april 2005

Kl. 8.30 – 17.30 på

Herlev Privatskole

Gammel Klausdalsbrovej 500

2730 Herlev

Atter engang vil Slægtshistorisk Forening for Storkøbenhavn holde dansk/svensk slægtstræf på Herlev Privatskole. Sidst vi holdt det, var det en stor succes.

Vi er meget glade for, at DIS-Danmark vil være repræsenteret på årets træf, og det ville være os en stor glæde, hvis mange DIS-medlemmer vil komme og deltage i vores arrangement den

16. april 2005 – der vil være et slags åbent-hus-arrangement. Dagen starter med et foredrag om slægtsforskning på tværs af Sundet, hvorefter foreninger fra henholdsvis Danmark og Sverige udstiller materiale fra deres foreninger og er til hjælp for deltagere.

I år vil der være adgang til skolens nye computerrum, så der er mulighed for at søge på nettet. Muligvis får vi også mulighed for at oplægge enkelte foreningsprogrammer på computerne.

Vi håber meget, I har lyst til at komme og gøre dagen spændende med formidlingen af slægtsforskningen på tværs af Øresund.

Træffet holdes på Herlev Privatskole

Deltagere kan evt. i forvejen indskrive noget af deres eget materiale på Anetavlen, www.anetavlen.dk. Så vil der på selve træffet være mulighed for at udveksle det med andre slægtsforskere. Materialet vil blive liggende på Anetavlen, så det også kan bruges fremover.

Der vil blive serveret et rundstykke til morgenkaffen/teen og til frokost/lunch 3 sandwich samt 1 vand eller øl. Til eftermiddagskaffen/teen vil der være kage. Pris 150 danske kr. pr. person inkl. foredrag.

Gitte Bergendorff Høstbo

Tilmelding på vor hjemmeside

Tilmeldingsfristen er 15. marts 2005 på www.genealogi-kbh.dk/skriv.htm Betales evt. til Gironr..

Giro: + 01< +10040663<

Mærke: Dansk/Svensk og husk indbetaler/deltager-navn.

Resumé fra DIS-bestyrelsesmødet 22. januar 2005

- ◆ Foreningen har i øjeblikket 4.298 medlemmer.
- ◆ Medlemslisten vil ikke blive gjort offentlig tilgængelig for medlemmer på internettet, men foreningens medlemmer kan stadig købe den på CD.
- ◆ Foreningen arbejder på at få udarbejdet en kort introduktion til hjemmesiden på tysk, engelsk, fransk og spansk. Foreløbig er den tyske version blevet færdig.
- ◆ Planlægning af generalforsamlingen den 2. april 2005 på Nyborg Slot. Se dagsordenen på bagsiden og læs nedenstående om rundvisningen på slottet inden generalforsamlingen.
- ◆ Bestyrelsen har nedsat et udvalg, der skal arbejde på emnet DIS-arkiv, nemlig Arne Christiansen og Boris Reimann med konsulentbistand fra Erik Kann.
- ◆ Kirkebogsindtastningsprojektet: På mødet den 13. november 2004 blev skabelonen, samt rettigheder til indtastningerne gennemgået. Fremover mister indtasteren rettighederne over indtastningen ved afleveringen, således at disse kan viderebearbejdes og udbygges.
- ◆ Arkivalieronline: Jens V. Olsen henviser til sin hjemmeside <http://jvo.dk/ArkivalierOnline> med referat fra mødet på Landsarkivet i Viborg 29. november 2004. Siden mødet har han intet nyt hørt.
- ◆ DIS-Danmark deltager i det Dansk/Svenske slægtsforskertræf i København 16. april 2005 (*red: læs herom side 14*).
- ◆ DIS-Danmark deltager også i Slægtsforskerdagene i Gøteborg 26.-28. august 2005.

Rundvisning på Nyborg Slot inden generalforsamlingen

Som omtalt på bagsiden er der inden generalforsamlingen d. 2. april mulighed for at deltage i en rundvisning på Nyborg slot.

Der er ikke tilmelding til generalforsamlingen, men de, der ønsker at deltage i rundvisningen fra kl. 13 - 15 skal tilmelde sig til kasserer Werner Wittekind senest tirsdag 29. marts 2005 på e-mail: wittekind@dis-danmark.dk

Nyborg Slot er en gammel kongeborg, der siden 1100-tallet har haft en strategisk vigtig placering ved Storebælt.

Den blev anlagt som et værn mod de nordtyske Vendere, der på Valdemarernes tid hærgede de danske Østersøkyster, men fik p.g.a. den centrale beliggenhed i landet også stor politisk betydning.

De såkaldte Danehoffer (møder mellem Kongen og *rigets bedste mænd*) blev afholdt her frem til 1413, hvorefter de blev forlagt til København.

Det var i Danehofsalen (ligger ved siden af Riddersalen i stueetagen), at Erik Klipping i 1282 underskrev sin håndfæstning (Danmarks første forfatning), og det var her Marsk Stig få

år senere i 1287 blev dømt fredløs for mordet på samme Erik Klipping.

Senere boede Kong Hans ofte på borgen, og hans søn, Kong Christian den 2. blev født her i 1481.

Under Grevens Fejde i 1534-1536 blev borgen stærkt beskadiget, men Kong Christian den 3. lod den genopbygge til landets stærkeste fæstning, samtidig med at han udvidede slottet og indrettede det til et moderne slot i renæssancestil.

Imidlertid varede det ikke længe, inden det atter blev stærkt beskadiget, nemlig under svenskekrigene i 1658-59, hvorefter det ikke længere kunne benyttes som kongebolig.

Efter enevældens indførsel i 1660 blev mange af de gamle kongeborge

revet ned, men dette skete ikke med Nyborg Slot, hvilket skyldtes, at Nyborg blev en af landets nye rigsfæstninger.

Det, der var tilbage af slottet blev overladt til fæstningens garnison, men forfaldt mere og mere, indtil det i begyndelsen af 1900-tallet blev det restaureret.

Siden 1920-erne har Nyborg Slot været museum og i dag danner det rammen om udstillinger om byen og slottets historie. Endvidere afvikles der året igennem mange historiske og kulturelle aktiviteter på og omkring Nyborg Slot, bl.a. Slotskoncerter og sommerspil på voldanlægget.

Mellem mission og vision

Det er aldrig en helt enkel sag at skrive bestyrelsens årsberetning. Dels skal man prøve på at samle flest mulige oplysninger om stort set *alt*, hvad der er foregået i foreningen, dels skal man lægge an til at præsentere det hele på en rimelig læsbar måde.

Formidlingen af beretningen betyder uvægerligt, at detaljer må sorteres fra og parkeres et sted, hvor de dog forhåbentlig ikke ganske vil blive opslugt af glemslens mørke. Forhåbentlig er det lykkedes at få alle de vigtigste ting med.

Fremlæggelsen af denne beretning forekommer at være endnu vanskeligere end normalt, thi der har været så mange ting i gang, at det er ganske umuligt at få det hele frem. Derfor skal dette års beretning også indledes med nogle mere overordnede betragtninger om foreningens mange aktiviteter.

På den ene side holder bestyrelsen sig til stadighed for øje at arbejde for foreningens *mission*, der er nedfældet i foreningens formålsparagraf. For nu at spare medlemmerne for at gøre opslag i ældre numre af Slægt & Data bringes her citat af formålsparagrafen:

- at afholde foredrag, møder og anden oplysningsvirksomhed
- at medvirke til at gøre kilder tilgængelige i elektronisk form
- at samarbejde nationalt og internationalt med andre foreninger
- at udbrede kendskabet til informationsteknologi i slægts-, personal- og lokalhistorie
- at have et internationalt samarbejde med andre foreninger med tilsvarende formål om informations-teknologi
- at udgive bladet Slægt & Data og evt. andre former for publikationer.

På den anden side er det tydeligt for enhver, at det ikke er videre konstruktivt at arbejde ud fra vandtætte skotter mellem slægtsforskning og edb. De to ting hænger naturligvis sammen med en markant gensidig afhængighed. Sammenhængen viser sig bestemt ikke kun i det forhold, at den alt overvejende del af landets slægtsforskere anvender et eller andet edb-program til registrering af anerne. Den omsiggribende digitalisering får i stigende grad indflydelse på slægtsforskernes metodiske og principielle overvejelser om registreringsform mm.

Hvordan håndterer man en kildehenvisning til hjemmesider, der forventeligt inden for en kortere eller længere tidshorison *”ikke længere er tilgængelig”*, hvordan håndterer vi som slægtsforskere det forhold, at vi i stigende grad arbejder med temporære dokumentationer i form af henvisninger fra hjemmesider og databaser.

Alle vores forestillinger om arbejdsmetoder må nødvendigvis forandres i takt med, at Internettet kommer længere og længere rundt i alle hjørner. Der er uendelig mange ting på spil for alle slægtsforskere i disse år: Hvordan bliver slutresultatet af digitaliseringsprocessen, hvorledes tilrettelægges den bedste tilgang til vores stof mm.

Det er en udvikling, vi naturligvis ikke kan bremse - og det skal vi heller ikke. Men måske kunne kræfterne anvendes bedre i de store udfordrings tidsalder, hvis DIS-Danmark revurderede sin formålsparagraf - hvis vi supplerede med mere fokus på det *”rent slægtsforskningsmæssige”*.

Den bold, der her kastes op i luften, skal på ingen måde opfattes som et forsøg på at true andre foreningsdannelser. Tværtimod er det et oplæg,

som måske kunne resultere i endnu større grad af samarbejde.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at der ses forskelligt på spørgsmålet inden for bestyrelsens medlemmer. Og der vil naturligvis også være mange forskellige varianter af opfattelser blandt vores medlemmer. Men på et eller andet tidspunkt er det rimeligt at give bolden op til en forhåbentlig konstruktiv og nyttig debat om foreningens *vision*. Det er hermed gjort!

Konstituering

Det var efter bestyrelsens opfattelse en rigtig dejlig og positiv generalforsamling i foråret 2004 med et overvældende stort fremmøde. Der var derfor også en afslappet og glad stemning ved det konstituerende møde lige efter generalforsamlingen.

Bestyrelsen konstituerede sig som følger: Ole H. Jensen, formand, Erik Kann, næstformand og redaktør, Werner Wittekind kasserer, Henriette Idestrup, sekretær, og Kathrine Tobiasen, medredaktør. Den eneste store forandring var, at Ruben Højmark fratrådte som sekretær. Dette skete for at give Ruben mulighed for at koncentrere sig fuldt og helt om det krævende arbejde med etablering af DIS-Træf.

Bestyrelsesmøder

Bestyrelsen har holdt i alt 4 møder samt ét weekendmøde. Bestyrelsesweekenden er ved at blive en tradition. Det er en enestående mulighed for bestyrelsen til i ro og mag at drøfte mere langsigtede perspektiver omkring foreningens mange opgaver.

Bestyrelsen har nu gjort det til en fast rutine at lægge et resumé af bestyrelsesmøderne på hjemmesiden. Det giver alle en mulighed for at følge med i årets løb.

2004 var året, hvor Slægt & Data fik farver

Medlemstallet

Medlemstallet er støt stigende, om end stigningstakten har været lidt mindre end i forrige beretningsår. Ved udgangen af 2004 havde foreningen således i alt 4.255 medlemmer.

Kildeindtastninger

Det har været intet mindre end et fantastisk år for kildeindtastningsprojektet. I maj måned, midt i et brusende forår, blev der holdt reception for at markere færdiggørelsen af folketællingen for Slesvig 1803. Ca. 270.000 personer blev nu en del af projektet!

Og sandelig. Da sommeren for længst var forbi, og vinter og jul lå lige i horisonten, var Lokalhistorisk arkiv for Støvring Kommune ramme for endnu en reception - denne gang for at markere færdiggørelsen af folketællingen 1787. Intet mindre end 840.688 personer var nu på plads - et resultat af 227 indtastere og 135 korrekturlæseres kæmpemæssige arbejde.

Der er alt mulig grund til igen at fremhæve det enorme arbejde, der udføres af de mange frivillige til gavn for os alle. Lad der lyde en stor opfordring til, at endnu flere kommer i gang ved tasterne!

I øvrigt forlyder det, at 1834 folketællingen meget snart er klar! Holder planerne, forventes reception omkring

oktober måned. Og sandelig: Der er mere nyt på vej.

I det stille arbejdes der på fastlæggelse af en skabelon for indtastninger af kirkebøger! Det er et meget stort arbejde at fastlægge regler og standarder. Men arbejdet går støt og roligt fremad. Og med den opgave, der venter - indtastning af alle kirkebøger, er det også uhyre vigtigt, at alle ting bliver tænkt omhyggeligt igennem inden stabelafløbning.

Arkivalieronline

Det er ingen overdrivelse at konstatere, at dette projekt har været diskuteret vidt og bredt. Tilfredsheden med kvaliteten har været til at overse, og den systematisering, der er anvendt for at finde frem til "de rigtige" sider, har været udsat for voldsom kritik.

DIS har i flere omgang forsøgt at påvirke såvel Kulturministeriet som Statens Arkiver til at ændre såvel teknik som systematik. I foråret drog repræsentanter for bestyrelsen til Viborg til møde med Filmmningscenteret. Over sommeren var flere bestyrelsesmedlemmer "læsbarheds-prøveklude".

Trods endnu et møde med Statens Arkiver i slutningen af november, må bestyrelsen konstatere, at det ikke er lykkedes at påvirke Statens Arkiver til nogen som helst ændringer i pro-

jektet. Efter mødet i november fremsendte vi et referat af mødet med Filmmningscenteret. Vi har ganske enkelt intet hørt siden!

Undervisning

Foreningen "ansatte" for nu snart 2 år siden en undervisningskoordinator. Vi må konstatere, at succesen er kommet så ganske bag på os. Der har været en overvældende interesse for at deltage i foreningens arrangementer.

En foreløbig opgørelse viser, at ikke mindre end 756 personer har fulgt møderne i beretningsåret! Flere af vores kurser har været overtegnet, og der er mange ønsker om foredrag og arrangementer. Bestyrelsen har i lyset af den store tilstrømning måtte overveje en eller anden form for deltagerbetaling i hvert fald for de kurser, der afvikles. Det vil der komme mere om i løbet af 2005!

Medlemmernes medvirken

Foreningens mange forskellige aktiviteter er kun mulige, hvis medlemmerne i større eller mindre omfang medvirker ved opgaveløsningerne. I beretningsåret kan bestyrelsen konstatere, at endnu flere end nogensinde før gør en sådan indsats.

Hjemmesiden er et glimrende eksempel på en kæmpe kollektiv indsats.

Der er nogen, der arbejder med statistikken, der er nogen, der lægger mødekalenderen op, ja man kunne blive ved.

I bladsammenhæng er det frivillige, der anmelder tidsskrifter, ved møderne er der ildsjæle, der sørger for at åbne og lukke, for kaffe og den lille småkage, der gør det den lille tand ekstra dejligt at komme til DIS-møde.

Bestyrelsen vil gerne bringe en kæmpe tak til alle, der på den ene eller anden måde yder en frivillig indsats for foreningen.

Hjemmesiden

Hjemmesiden er under stadig udvikling. Alle, der går ind på den, kan se, at der hele tiden kommer nye ting til. Amt-herred-sogn-portal er nu i drift - og har man ikke brugt den før, kan den varmt anbefales!

I vores åbne forum er der indtil nu skrevet over 100.000 indlæg fra både medlemmer og ikke-medlemmer. En imponerende aktivitet som vi håber vil fortsætte fremover.

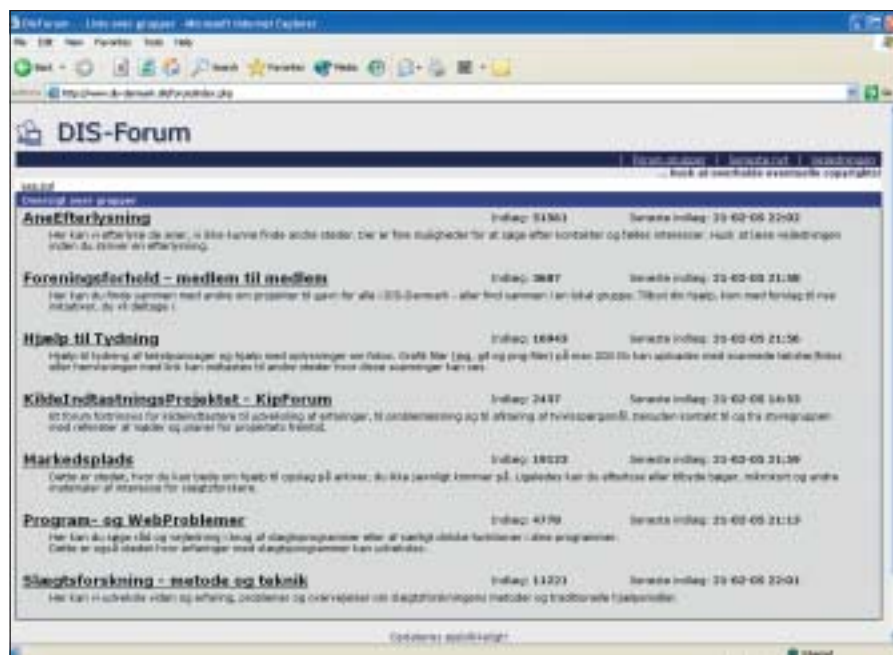
Slægt & Data

Bladet er som vanligt udkommet med 4 numre. Vi kommer stadig med 32 sider pr. nummer - men nu er det helt og aldeles i farver! Det er med stor glæde konstateret, at skrivelysten er større end nogensinde før. Der er rigtig mange forskellige skribenter på banen - og redaktionen lægger vægt på, at bladet bliver et blad, hvor alle uanset forfattergener kan komme til orde. Så kære venner: Skriv - skriv så meget I orker!

Sagen om portostøtte har fundet en endelig løsning. Vi får langt fra dækket alle vores udgifter. Men et tilskud er det da blevet til. Forhåbentlig kan dette tilskud opretholdes i tiden fremover.

Det nordiske samarbejde

DIS besluttede for et par år siden igen at gå aktivt ind i det nordiske samarbejde. Repræsentanter for bestyrelsen deltog i det nordiske møde i Öster-

I vores åbne DIS-forum er der indtil nu skrevet over 100.000 indlæg fra både medlemmer og ikke-medlemmer – en imponerende aktivitet!

sund, og det er planen, at foreningen skal være repræsenteret ved det nordiske møde i Göteborg. Tjenesten DIS-Træf har været længe undervejs.

DIS-Træf-databasen er under stadig opbygning og har nu nået en sådan størrelse, at arbejdet med at gøre den søgbar via foreningens hjemmeside er i gang. Arbejdet påregnes at være færdigt i løbet af foråret.

Fast ekspedition

Ordningen med en fast ekspedition i foreningen fungerer fortsat og det til alles fulde tilfredshed. Ekspeditionslederen Ole Hald Madsen deltager fast i den første del af bestyrelsesmøderne, så der kan sikres en fortsat dialog mellem ekspedition og bestyrelse.

Svar i vinden

Sidste års beretning spandt flere ender over ”vindens retninger”. Også denne beretning skal hente inspiration fra det meteorologiske univers, om end

på en lidt anden måde.

Der er ganske afgjort mange blandt medlemmerne, der stadig husker den nu klassiske Bob Dylan tekst: “The answer is blowin’ in the wind”, der forsøgte at sammenfatte tidsalderens frustrerede freds- og frihedsdrømme i en række spørgsmål, hvis svar alle blæste i vinden.

Med tidens hastige udvikling inden for alt, der har med teknologi at gøre, vil der hele tiden dukke nye spørgsmål, ideer og tanker op. Ingen kan håndtere alt det nye, og slet ingen kan formå den kunst til fulde at forene alt det nye med den solide base, der på forunderlig vis er en del af vores kollektive bevidsthed.

Bestyrelsen gør sig heller ingen forestilling om, at den kan tumle alle nye input. Men det er vores håb, at vi med vores indsats i år har bidraget til, at der er lidt færre svar, der blæser i vinden.

	BUDGET 2004	REGNSKAB 2004	BUDGET 2005
Antal medlemmer	4.500	3.989	4.700
Kontingent	125,00	125,00	175,00

DIS-Danmark: Resultatopgørelse 1.1. - 31.12. 2004

INDTÆGTER	BUDGET 2004	REGNSKAB 2004	BUDGET2005
Kontingent i alt	562.500,00	531.345,90	822.500,00
Bibliotekstyrelsen	20.000,00	21.480,45	20.000,00
Særnumre i alt	0,00	5.600,00	0,00
Disketter i alt	10.000,00	9.099,55	10.000,00
HFH i alt	1.000,00	1.835,00	1.000,00
Annoncer	1.000,00	200,00	1.000,00
Gl. Slægt & Data		1.085,00	
Renteindtægter	16.000,00	11.254,90	18.000,00
Div.indtægter + ørediff.		0,00	
INDTÆGTER I ALT	610.500,00	581.900,80	872.500,00

UDGIFTER	BUDGET 17.04.2004	REGNSKAB 2004	BUDGET 2005
Mødeaktivitet	100.000,00	66.072,71	130.000,00
Mødeleder		50.111,70	
Nordisk samarbejde	20.000,00	29.440,60	25.000,00
Nordtysk samarbejde	5.000,00	0,00	5.000,00
Telefonudgifter	16.000,00	15.957,00	16.000,00
Internet	10.000,00	5.302,18	10.000,00
Hjemmeside	20.000,00	13.498,00	25.000,00
Porto	10.000,00	3.215,50	6.000,00
Kontorartikler	3.000,00	4.099,50	3.000,00
Inventar	7.500,00	25.893,00	7.500,00
Programhjælp	1.500,00	10.353,13	2.000,00
Regnskab	2.000,00	4.207,50	2.000,00
Kontingent andre		350,00	
Div. administration	500,00	1.178,00	1.000,00
Generalforsamling	6.000,00	7.003,45	10.000,00
Bestyrelsesmøder	30.000,00	30.855,64	30.000,00
Transport	25.000,00	20.586,34	30.000,00
Ekst.møder	15.000,00	14.478,28	15.000,00
Bladporto	90.000,00	105.269,39	100.000,00
Gl. Slægt & Data		0,00	0,00
Slægt & Data	170.000,00	147.037,50	170.000,00
Redigering	75.000,00	60.700,00	70.000,00
Redaktionsudgifter	10.000,00	6.773,60	12.000,00
Ekspedition	90.000,00	36.474,04	110.000,00
Ekspedition løn		57.518,69	
Disketter/CD'er	0,00	(0,45)	1.000,00
Tilskud	8.000,00		5.000,00
Ekstern revision	8.000,00	0,00	10.000,00
KIP	10.000,00	5.448,05	10.000,00
CD udgivelser	0,00		0,00
DIS-Gen DK	10.000,00	5.350,40	15.000,00
Erhvervsforsikring		185,05	0,00
Tab		300,00	
Gebyr m.m.	2.500,00	1.108,45	2.000,00
PBS			50.000,00
UDGIFTER I ALT	745.000	728.767,25	872.500,00
ÅRETS RESULTAT		(146.866,45)	0,00

AKTIVER 2004	PASSIVER 2004
Kasse (157)	Saldo 1.1. 2003 309.447
Alm. Brand 20.008	Årets resultat (146.866)
Giro 501 2058 78.881	
Alm. Brand 1 100.000	Saldo 31.12.2003 162.581
Alm. Brand 2 99.995	
Norsk Bank (15)	Omkostningskreditorer 56.321
Likvid beholdning 298.713	Forudbet. konting. 81.625
Tilgodehavende 2.815	Fejlkonto 1.026
Periodiseringer 25	
AKTIVER I ALT 301.553	PASSIVER I ALT 301.553

Holte, 8. januar 2005
DIS' kasserer
Werner Nielsen
Wittekind

Regnskabet er godkendt men ikke revideret af ekstern revision

Kartoffeltyskerforskning i Danmark og Tyskland 2.del

Jan Hyllested

Rypevej 38,

8900 Randers

Tlf. 86 42 86 49

e-mail: jan-hyllested@sol.dk

FORSKNING I TYSKLAND

Moritz's private papirer

En til dato temmelig ukendt samling af arkivalier er *Johann Friedrich Moritz's (note 1)* 2 indbundne brevbøger med titlen "Colonisten". De indeholder korrespondance med den danske regering i forbindelse med kolonisationen. Af forskellige årsager havnede disse bind i Schleswig.

Moritz's søn, *Caspar Moritz*, blev embedsmand i Kiel, og han tog faderens papirer med sig herop – heldigvis! Efter hans død overgik de til Universitetsbiblioteket i Kiel, for senere at havne på "Schleswig-Holsteinische Landesarchiv" på Gottorp Slot i Schleswig.

Dette arkiv har nu fået adresse i Prinzenpalais i samme by. I det ene bind findes fortegnelser over de udvandrede familier, og i de fleste tilfælde er der ret præcise stedsangivelser på kolonisterne, som har været til stor hjælp for mig under mine efterhånden mange besøg i Tyskland.

Kirkebøger

Når man har fået hold på, hvorfra den enkelte kolonist udvandrede, er det vigtigt at finde ud af, om der findes kirkebøger fra området. Et besøg på stedet vil være tilrådeligt, idet en henvendelse pr. brev kan blive en dyr affære – jeg taler af erfaring!

I Tyskland er det sådan, at de fleste af kirkebøgerne endnu ligger ude i det pågældende pastorat. Kirkebøgerne er ofte velbevarede, men der findes dog også steder, hvor de er dårligere eller er gået tabt.

Som regel går kirkebøgerne tilbage til 1650, altså lige efter 30-årskrigen slutning i 1648; før den tid er mange gået tabt, men enkelte steder går de

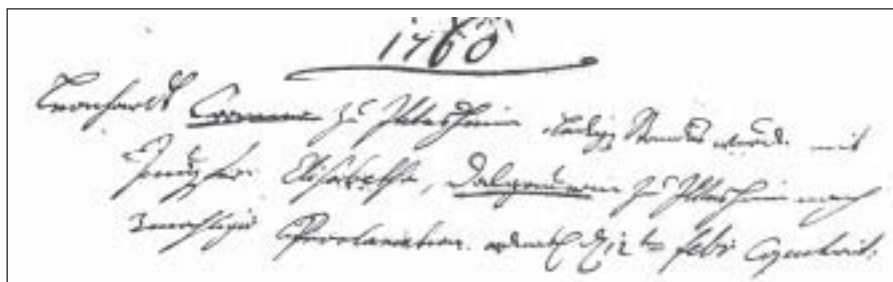
tilbage til 1551, 1568 eller 1579 – dog med en del huller.

I Tyskland har man noget, der hedder landskirkelige arkiver, hvor man har deponeret en del af kirkebøgerne som original eller på mikrofilm. Ordningen er tilsyneladende frivillig. For Hessens vedkommende ligger der et sådant i Darmstadt, hvor det foregår på mikrofilm. Arkivet har til huse i Aha-Straße. For Badens vedkommende ligger der et tilsvarende arkiv i Karlsruhe, Blumenstraße 1, hvor jeg har været mange gange. Hér har jeg virkelig haft succes med min forskning, idet man har mange kirkebøger fra det område omkring og syd for Heidelberg, der har interesse for kolonistforskningen. For det gamle hertugdømme Würtembergs vedkommende ligger der et arkiv i Stuttgart.

Men for disse 3 arkiver gælder det, at man skal anmelde sin ankomst og have bestilt de kirkebøger, man vil arbejde med, for at få udbytte af besøget. Forskningen er vanskeligere end i Danmark, fordi man skal rejse mere rundt, men på den anden side får man jo set den egn, hvor de udvandrede kolonister har boet og haft deres virke inden udvandringen!

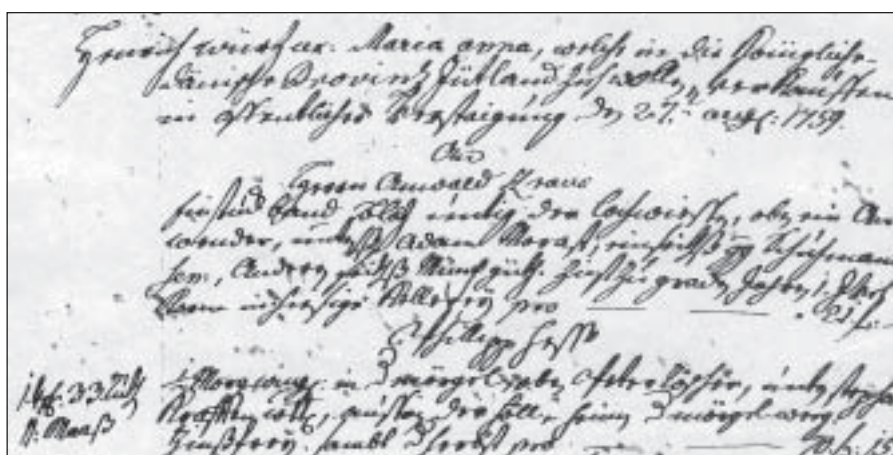
En ting man bør være opmærksom på m.h.t. kirkebøgerne er de religiøse forhold: Var den pågældende familie luthersk, reformert eller katolsk? På de evangelisk-lutherske kirkekontorer opbevarer man som regel både de lutherske og reformerte kirkebøger under samme tag, andre steder er små flækker, hvor den lutherske henholdsvis den reformerte befolkning har søgt den nærmeste lutherske eller reformerte kirke. Katolikkerne hører under det katolske kirkekontor, og i nogle egne måtte de gå langt til den katolske kirke!

Dette hér kan måske se uoverskueligt ud, men der findes faktisk registreringer over kirkebøgerne for de forskellige delstater i Tyskland. For Hessens vedkommende blev den udgivet i 1939 med titlen "Kirchenbücher und Standesregister für alle Wohnplätze im Land Hessen", men hér skal man være opmærksom på, at den er udgivet før 2. verdenskrig, og at nogle kirkebøger er gået tabt under krigen.

Vielsesindførsel 1760 for udvandrerparret Leonhard Cramer og Anna Elisabeth Dalgauer i Ladenburgs lutherske kirkebog.

Johann Heinrich Würtz i Schriesheim sælger 1759 jordlodder, vinmarker m.v. inden udrejsen. Handlerne er indført i Grundbuch Schriesheim 1728-1759, Stadtarchiv Schriesheim.

En udmærket registratur, der tillige angiver, hvilke tilhørsforhold et sted har haft før og nu – altså om det på et tidspunkt havde hørt under Kurpfalz, grevskabet Erbach, Hessen osv.

For Badens vedkommende er der ligeledes udgivet en registratur i 1957 med titlen ”Die Kirchenbücher in Baden”. Den har dog ikke medtaget de forskellige tilhørsforhold, men den er up-to-date, da den er udgivet efter krigen. For Württembergs vedkommende skal der eksistere en lignende registratur, hvis titel dog ikke kendes.

Arkiver

Lige som i Danmark findes der i Tyskland landsdelsdækkende arkiver, og der er navnlig to, der har interesse, nemlig ”Badische Generallandesarchiv” i Karlsruhe og ”Hessische Staatsarchiv für Hessen-Darmstadt” i Darmstadt. Sidstnævnte arkiv havde indtil for nogle år siden til huse i det gamle landgreveslot, men er nu flyttet til adressen Karolinenplatz 3.

Som tidligere nævnt findes kirkebøgerne for den periode, der interesserer os, altså ikke i disse arkiver. Man kan her støde på udvandreraakter, men de er sjældne, eftersom de fleste udvandrere rejste uden tilladelse fra øvrigheden. Derfor er de sjældent blevet registrerede. Men man kan dog være heldig at finde noget. Derimod ligger der akter af lokal karakter, og har man aner – fremtrædende måske – i en bestemt egn, kan man være heldig at finde en del om dem.

Når vi taler om arkiver, må man ikke glemme, at der ligesom hér i landet eksisterer by- og stadsarkiver, hvor man også kan være heldig at finde brugbart materiale – enten om familiemedlemmer eller om egnen, de levede i.

Som et godt eksempel vil jeg nævne byarkivet i Schriesheim nord for Heidelberg, hvor jeg har fundet meget om Würtz-nerne og deres sidelinjer. Men også Bensheim/Bergstraße har et godt byarkiv, som er værd at besøge. I disse by- og lokalarkiver kan man være heldig at finde efterladte optegnelser af afdøde lokalhistorikere med undersøgelser af ejendomsforhold mv.

Derudover har en del af disse arkiver også den pågældende bys *Grundbücher*; dvs. en slags skødeprotokoller med tilhørende registre.

Foreninger

Man bør også være opmærksom på lokalhistoriske foreninger i de områder, man arbejder med. For Hessens vedkommende – og det er den eneste, jeg kender – hedder foreningen ”Hessische familiengeschichtliche Vereinigung e. V.”, og den havde indtil 1995 til huse i det gamle landgreveslot i Darmstadt, men har nu ligeledes adresse på Karolinenplatz 3, lige bagved slottet.

Og hvad kan man så finde hos sådan en forening? En hel del, ja, det er nærmest utroligt, hvad man hér har samlet ind af skrifter, bøger mv. En hel del forskere har gennem tiden af-

leveret deres genealogiske eller lokalhistoriske arbejder til denne forening i form af mapper med anelister eller kartoteker over et bestemt sogns kirkebøger. Eksempelvis kan nævnes ”Kartei Jung”, der omfatter Modautals (note 2) kirkebøger på kartotek og i afskrift. De originale kirkebøger eksisterer ikke mere, de gik tabt i 1944! (note 3).

Ligeledes er man i foreningen gået i gang med at kopiere nogle af de gamle kirkebøger, især er der en del fra det nordlige og enkelte fra det vestlige Odenwald/Lautertal, hvilket har været til stor hjælp for mig i efterforskningsarbejdet dernede. Desuden har man udarbejdet kartoteker over hvert enkelt sogns kirkebøger, som man har i kopi. Personalet består af pensionister, der går 100% ind for sagen, og de er meget hjælpsomme; man skal bare spørge, de ved som regel besked. Derudover findes der flere små foreninger for Odenwald-området og Bergstraße.

For samme område eksisterer en ”Arbeitsgemeinschaft der Geschichts- und Heimatvereine im Kreis Bergstraße”, der udgiver en årbog med titlen ”Geschichtsblätter Kreis Bergstraße”, hvori man kan finde spændende artikler om området.

Endelig findes der en forening ved navn ”Pfälzisch-Rheinische Familienkunde – Pfälzische Familien- und Wappenkunde”, som også udgiver et årsskrift; denne forening har til huse i Kaiserslautern.

Ortssippenbücher

I Tyskland udgiver man i nogle områder noget, der hedder "Ortssippenbücher", altså en slags byslægtsbøger, hvilket kræver en nærmere forklaring.

Det er som regel lokalhistorikere, der har foretaget udskrifter af et bestemt sogns kirkebøger, hvorefter det hele er blevet sat op i slægtsnavne, alfabetisk og kronologisk ordnet, så at man kan slå hver enkelt familie i sognet op med de data, der måtte være på dem. I enkelte af disse "Ortssippenbücher" har man også medtaget uddrag af skattelister, retslistes mv.

Disse bøger er meget værdifulde for slægtsforskeren. De er gode til opslag for enkeltoplysninger i kirkebøgerne, og der eksisterer da også en del fra kolonist-områderne.

Anden trykt litteratur

Udover de nævnte "Ortssippenbücher" bør man se efter, hvad der ellers kan være af trykt litteratur om den egn, der interesserer én.

De fleste større landsbyer eller købstæder har efterhånden deres egen byhistorie trykt, enten i form af en bog eller et jubilæumsskrift; det er mange gange sket omkring et byjubilæum.

Hvis éns slægt har været repræsenteret i byen eller byrådet, kan det meget vel være, at nogle af slægtens medlemmer er nævnt i et sådant værk.

Som eksempel kan nævnes *Hermann Brunn: "1200 Jahre Schriesheim"* fra 1964. Udover at fortælle om byens historie får man et indblik i hele området historie. Men der findes faktisk megen litteratur fra området, så der er nok at tage fat på!

De lokale slægtsforskere er også meget vigtige. Mange af dem har udgivet lokal- og slægtshistoriske publikationer, og i et sådant materiale er der meget at hente, hvis det er en slægt, der har været fastboende.

I det hele taget er det vigtigt at holde sig orienteret om, hvad der udgives i de områder, hvor éns forfædre boede. Meget trykte litteratur kan bestilles hjem til det lokale bibliotek

Torvet i Zwingenberg, Bergstraße. Mange af husene stod der også i 1760'erne.

SKUFFELSER OG RESULTATER

Besværlig og dyr forskning

Når man skal til at påbegynde sin forskning i de tyske aner, kan det se temmelig uoverskueligt og besværligt ud. Men når man går til værks, som jeg har beskrevet i det forrige, er det ikke så uoverskueligt endda. Men besværlig er især forskningen i Tyskland, og som tidligere nævnt kan det være både langsommeligt og dyrt! Sender man pr. giro et beløb, der svarer til det pågældende pastorats time-takst, kan man risikere efter nogen tid at få sendt en regning for 18 timer i stedet for de 4, som man har givet mandat til! Hvad gør man så? Bider vel i det sure æble og betaler, man vil jo gerne have oplysningerne, ikke?

Mormonerens slægtshistoriske centre

Hvorfor nu inddrage mormonerne i denne redegørelse over kolonistforskningen i Tyskland? Jo, mormonerens slægtshistoriske centre i Danmark kan være meget nyttige i denne sammenhæng. I disse centre kan man bestille mormonerens filmede kirkebøger hjem fra udlandet via arkivet i Salt Lake City.

Prisen for hver enkelt film er 35 kr., og man kan have filmen i 3 måneder, hvorefter man kan forny lånet formidlet 25 kr. Det må siges at være billigt, hvis man har meget i nogle bestemte sogne.

På mormonerens hjemmeside kan man via www.familysearch.org gå ind og søge under steder og indtaste den pågældende lokalitet for at se, hvad der eksisterer af kirkebøger. Disse fortegnelser er efterfulgt af filmnumre, så man kan sidde hjemme og forberede sig til et besøg hos mormonerne.

Skuffelser

Som nævnt er det nødvendigt at anmelde sin ankomst til det pågældende pastorat eller arkiv, ellers kan man risikere, at der er lukket, eller at man ikke lige kan komme til den pågældende dag, eller at man får at vide, at kirkebøgerne slet ikke ligger dér, men i det landskirkelige arkiv!

Min første tur til området i 1983 gav mig den erfaring, at det er nødvendigt at anmelde sin ankomst. Ellers bliver man skuffet. Man kan også komme ud for, at lige netop den familie, man søger, havde et andet kirkeligt tilhørsforhold, end man havde regnet med, og man må derfor finde ud

af, hvor den så har gået i kirke og fået forrettet sine kirkelige handlinger.

Der er set eksempler på, at familier eller familiefædre har konverteret til en anden religion, måske af hensyn til ægtefællen. Som eksempel kan jeg nævne kolonisten *Johann Christopher Wackerhausen*, der ved sit bryllup i Heidelberg i 1750 er lutheraner. Men han var døbt *katolsk*! Det er altså forhold, man skal tænke på.

Man kan heller ikke regne med, at personer, man søger i et bestemt sogn vil være at finde dér, familien kan være tilflyttet fra et andet sted, eller en person, man søger født, er måske kommet til sognet som barn, følgelig vil hans fødsels-/dåbsdata ikke være at finde i det pågældende sogns kirkebog.

Familier uden hjemsted

Som tidligere nævnt er en del af indvandrerlisterne ufuldstændige og mangler konkrete oplysninger om kolonisternes hjemsted. Det har ikke været muligt at kortlægge alle blivende familiers hjemsteder.

Som eksempel kan nævnes kolonisten *Johann Leonhard Cramer*, * ca. 1726/1730, udvandret fra Ilvesheim v. Neckar-floden, men ej født dér. Ved indvandringen angives hjemstedet kun som "*Kurpfalz*". Derimod kendes hustruen, *Anna Elisabeth Dalgauer's*, hjemsted, nemlig Ilvesheim.

Ligeledes har det heller ikke været muligt at finde fødestedet for kolonisten *Johann Christian Kratt/Krath* og hustru *Maria Barbara Märckenthaler/Mergenthaler*. Ægteparret var bosat i Sulzfeld/Kraichgau fra ca. 1754-1760, men de er ikke fødte dér. Slægten *Kratt/Krath* har dog *muligvis* tilknytning til landsbyen Königsbach/Kraichgau.

Det næste tilfælde er kolonisten *Johannes Jung*, * ca. 1715/1716, *antagelig* søn af fårehyrde *Johann Daniel Jung* og hustru *Anna Margaretha NN.*, sidst i Darmstadt, men Johs. Jung er ikke født hér. Derimod kendes hustruen, *Anna Catharina Kat-*

zenberger's afstamning, hun er nemlig fra Zwingenberg/Bergstraße.

Som et sidste eksempel kan nævnes kolonisten *Johann Adam Herbelschmidt*, * ca. 1712/1715, • før 1743 med *Maria Catharina Gerich*, * 1711 i Igelsbach/Neckar, † 1760 i Havredal. Hans hjemsted er svær at tyde i de gamle indvandrerlister fra 1759, bl.a. angives det i november 1759, at han var fra "Krysnak", Oberamt Mainz. En nærmere undersøgelse viser, at der må være tale om Kreuznach, altså Bad Kreuznach.

De gode historier

Under mine mange besøg i området i perioden 1983-1998 har der været mange både gode og dårlige oplevelser.

Ved mit første besøg i 1983 havde jeg gjort forberedelser til turen, der varede knap 3 uger. Jeg havde bl.a. via Thorning sogns kirkebog, sammen med min tidligere samarbejdspartner gjort den opdagelse, at én af kolonisten *Johann Georg Breuner's* sønner, nemlig *Johann Wolfgang Breuner*, døde i Havredal 1762, 21 år gl.

Det oplyses, at hans dåbsattest var dateret Heidelberg 1759, så derfor var det oplagt at starte dér. Det gav bonus! Det viste sig, at gamle Breuner blev gift to gange i Heidelberg, og alle hans børn af begge ægteskaber før udvandringen var døbt dér, men familien var bosat i Kohlhof sydøst for universitetsbyen. Ved det første bryllup erfarede, at han var fra landsbyen Schwanheim i Klein-Odenwald (*note 4*). Men derudover fandt jeg også familierne *Wackerhausen* og *Filler* i Kohlhof, alle børn døbt i Heidelberg Providenzkirche. Den dag på kirkekontoet i Heidelberg var rigtig god!

På samme tur var jeg 14 dage i Schriesheim, hvor jeg fik afdækket en del af slægterne *Agricola*, *Morast* og *Würtz* samt en del andre familier, der ikke blev boende i Danmark.

I årene, der fulgte, fandt jeg mange andre af de blivende familier. Undersøgelserne vedrørende *Johann Leon-*

hard Cramer og hustruens slægt fra Ilvesheim startede egentlig 1983, men mine egne optegnelser vedrørende slægten begynder i 1985, og er naturligvis ikke stoppet endnu.

Men Johann Leonhard Cramers hustru, *Anna Elisabeth Dalgauer's* slægt er i dag rimelig afdækket. Som tidligere nævnt førte en dåbsattest i Rigsarkivet til en delvis afdækning af kolonisten *Johann Peter Dörr/Dürr's* afstamning og videre levnedforløb i grevskabet Erbach. Dåbsattesten omhandlede kolonisten *Johann Samuel Harres/Harritz's* anden hustru, *Maria Margaretha Schmand*, * 1743 i Schwanheim ved Bensheim, datter af smeden *Johann Philipp Schmand* og hustru *Apollonia*.

En god ven af "Kartoffeltyskerne på Alheden" og selvfølgelig også medlem, nu afdøde *Rudolf Scheid*, gav sig i kast med at løse mysteriet om denne familie og fandt ud af, at nævnte Apollonia var blevet gift i 1742 i Schwanheim med Johann Philipp Schmand, og at hun var født *Kriechbaum/Kriegbaum!*

Med hans hjælp og min videre forskning dernede fandt vi sammenhængen mellem alle *Apollonia Kriechbaum's* 3 ægteskaber, dog har vi aldrig fundet hendes 1. ægteskab med *Georg Nickel Morgenroth*, * ca. 1698, † 1738 i Schönberg. Det blev *antaget*, at hun var datter af *Johann Peter Kriechbaum/Kriegbaum* og hustru *Maria Dorothea Halganß* i Schönberg, eftersom denne havde en datter, som i 1737 står fadder, og nævnes *Maria Apollonia Kriechbaum!* Men problemet er, at denne Joh. Peter Kriegbaum og hustru ikke får nogen datter af dette navn, så enten er indførslen glemt i kirkebogen, eller også er der noget andet, der ikke stemmer. Men der boede *kun* én Johann Peter Kriechbaum/Kriegbaum på dette tidspunkt i landsbyen!

Videre gik slagets gang i alle disse år. Familierne *Bitsch*, *Bärthel*, *Böckler*, *Dörr/Dürr*, *Falter*, *Ferscht/Ferst*, *Verscht*, *Ganßhorn/Gantzhorn*, *Har-*

res/Harritz, Kriechbaum/Kriegbaum, Lauth, Marquardt, Maul, Öhlschläger/Öhlenschläger, Risch, Roth, Rothermel og Schönheiter er der fundet mange gode oplysninger om, men udforskningen er langt fra færdig, den fortsætter! Slægten Bitsch med sidegrene i Tyskland er næsten udforsket – på nær slægten Jung, den arbejdes der stadig med.

ENKELTE SLÆGTERS UDFORSKNING

Slægten Bitsch

Der har gennem tiden været skrevet og talt meget om Odenwald-slægten *Bitsch* og dens afstamning og om stamfaderen *Johann Peter Bitsch's* fader, der skulle være død i Altona 1760 på vej til Danmark. Den historie er efterhånden blevet aflivet. Derimod har der i Tyskland været diskussioner i gang angående slægtens schweiziske baggrund.

Forskellige lokalhistorikere har gennem tiden tydet hjemstedet i Schweiz til at være Schiers i Kanton Graubünden, men på et tidspunkt kom man til den konklusion, at det måtte være Tschier i samme kanton. Nu har

en lokalhistoriker ved navn *Kurt Rettig* fundet ud af, sammen med en nu afdød lokalhistoriker, at der nok alligevel er tale om førnævnte Schiers.

Mine egne undersøgelser i de to lokaliteters kirkebøger – gennem mormonernes mikrofilm – har vist, at forbindelsen til Tschier ikke holder stik – det gør derimod Schiers-teorien! Ved hjælp af enkelte oplysninger fra nævnte lokalhistoriker, kan det nu fastslås, at slægten stammer fra landsbyen Montagna i Schiers sogn, Kanton Graubünden. Der arbejdes med den sidste afpudsning af teorien, hvorefter en offentliggørelse kan ventes.

Slægten Philbert

Jeg har tidligere været inde på tømrermester Niels Julius Philbert Michelsen og hans optegnelser vedrørende slægten *Philbert* fra Gronau sogn i Odenwald.

Efter mange års efterforskning i Erbach-området fandt han frem til denne slægts hjemsgn, hvortil slægten i anden halvdel af 1600-tallet var kommet fra Neustadt/Odenwald v. Breuberg. I virkeligheden har tømrermester N. J. Philbert Michelsen påbegyndt den egentlige efterforskning i Tyskland lang tid før foreningen

”Kartoffeltyskerne på Alheden” blev stiftet i 1985 og før undertegnede egen efterforskning! Jeg har efterprøvet hans optegnelser, og har suppleret dem med yderligere oplysninger.

Slægten Würtz

Om slægten *Würtz* er der også skrevet en del. Journalisten og forfatteren *Johannes Bech* gjorde et stort nummer ud af at fortælle, at han kunne påvise denne vidtforgrene slægts afstamning tilbage til *Conrad Würtz*, far til feltmarskal *Paul Wirz/Würtz*, der døde 1676 uden at efterlade sig legitime arvinger. En halvbror til ham skulle – ifølge Johs. Bech – være rejst til Neustadt i Rhin-egnene (hvilken?), og en efterkommer efter ham skulle altså være kolonisten *Johann Heinrich Würtz* (1723-1795) (note 5)!

Men *Valdemar Andersen* kunne i 1971 afsløre, at denne historie intet havde på sig, og at slægten kom fra Schriesheim an der Bergstraße nord for Heidelberg, men at den oprindelig stammede fra Erlenbach ved Zürichsee (note 6).

En tur derned med tidligere nævnte forening i 1989, hvor vi havde kontakt til en lokalhistoriker, *Walter Imhof*, udløste imidlertid ny viden om slægten. Han havde til deltagere, der var af *Würtz-slægten*, udarbejdet en oversigt over en udforskning af slægten, gående tilbage til ca. 1500 i Erlenbach. Men han pointerede, at slægten var meget ældre end som så, og han havde også lavet en oversigt over den ældste gren. Dette gjorde, at alt, hvad der tidligere var skrevet om slægten, kunne kasseres, men dog tages ad notam! *Walter Imhofs* arbejde bevirkede, at jeg fik endnu mere lyst til at beskæftige mig med denne gamle spændende slægt, hvoraf en gren i 1651 kom til Schriesheim. Og i 1990 fik jeg i tidsskriftet „Slægten“, udgivet af *Sammenslutningen af slægtshistoriske Foreninger*, udgivet en artikel om den nyeste forskning på *Würtz*-området. Sidenhen – i 1993 – fik jeg udgivet denne artikel i bogform og noget

Reichenbach kirke og kirkegård i Odenwald.

Kort over Odenwald mellem Frankfurt og Heidelberg, hvorfra mange af indvandrerne stammede.

udvidet i forhold til artiklen fra 1990 med titlen "Slægten Würtz/Wirz. Fra Schweiz via Tyskland til Danmark".

Dette var dengang nyt, men sidenhen dukkede mere materiale op, der forvirrede billedet af denne vidtfor-grenede slægt. Der kom nemlig oplysninger om slægten i Schweiz, som jeg fik fra en anden forsker, *Sigvard Mahler Dam* på Sjælland, og siden modtog jeg nye modstridende oplysninger om slægten fra Schweiz af en anden forsker, *Niels G. Nielsen*, som havde fået mange oplysninger af en amerikaner, *Reed Wurtz*, over internettet. Gennemgår man disse oplysninger, samt hvad jeg har kunnet finde

på nettet, bliver man forvirret, men undersøgelserne af dette materiale vil forhåbentlig klarlægge billedet af den sveiziske del i løbet af kort tid.

I forbindelse med min udforskning af denne familie, stødte jeg for nogle år siden på noget, der overraskede mig meget. Under efterforskningen af andre kolonistslægter, fandt jeg en meget sjov og overraskende indførsel i den reformerte menigheds kirkebog for 1755 i Großsachsen/Bergstraße. I 1755 bliver der født en pige ved navn *Barbara Will/Würtz*, datter af *Susanna Will* fra Schriesheim og udlagt barnefader (*Johann*) *Henrich/Heinrich Wirtz/Würtz* i Schriesheim! Joh. Hein-

rich Würtz var allerede en gift mand på dette tidspunkt!

Det er meget sjovt at tænke på, at såfremt denne pige opnåede at blive voksen og selv blive gift og få børn – at der så måske er efterkommere efter *Johann Heinrich Würtz* dernede. Hvis nogen gav sig til at udforske det, ville de ikke kunne forstå, hvad der blev af ham! En morsom tanke egentlig!

HVORFRA KOM KOLONISTERNE?

Det vil være på sin plads hér at fortælle om de tyske kolonisters hjemegn. Det var et ret begrænset område fra Darmstadt/Hessen i nord ned til Heidelberg og videre mod syd mod Karlsruhe, mod sydøst over til Stuttgart og videre op til Odenwalds østligste grænse.

I de danske indvandrerlister ses ofte betegnelserne "Württemberg" (altså hertugdømmet Württemberg), "Baden-Durlach" (markgrevskabet af samme navn), "Pfalz" (Kurfyrstendømmet Pfalz), "Darmstadt" (landgrevskabet Hessen-Darmstadt), "Erbach" (grevskabet Erbach i Odenwald). Mange af de familier, der blev tilbage i Danmark, stammer fra Odenwald og Bergstraße-området mellem Darmstadt og Heidelberg, men enkelte kom fra enen syd for Heidelberg.

AFRUNDING

Besværligt er det at forske i Tyskland, det medgiver jeg gerne! Men selv om det mange gange har været besværligt, har det også været besværet værd. Jeg ville slet ikke have undværet det, for det har også gjort min "jagt" mere spændende, og jeg har virkelig fundet meget dernede gennem årene og knyttet en del kontakter med tyske forskere og lokalhistorikere.

Afslutningsvis skal jeg dog lige nævne, at det har været helt afgørende for mig, at jeg i 1983/1984 lærte nu

afdøde *Rudolf Scheid* i Dreieich v. Frankfurt at kende. Det skete egentlig ved et tilfælde.

Jeg havde en del korrespondance med fru *Anna Dürr* i Viborg, der var meget interesseret i at få efterforsket slægten *Dürr*. Hun henvendte sig til "*Hessische familiengeschichtliche Vereinigung e. V.*" i Darmstadt angående slægten. Hun fik svar på dansk af en herre, der var kasserer i nævnte forening. Hans dansk var fra hans tid som ung tysk soldat i Danmark under 2. Verdenskrig!

Anna Dürr havde sendt noget materiale i form af indvandrerlister mv. til ham, og han blev meget interesseret i denne udvandring til Danmark, der var et ukendt fænomen i Tyskland. Familien *Dürr* og han blev ret hurtigt venner, og de blev inviteret ned hos ham, mens de efterforskerede slægtenes spor dernede.

Anna Dürr gjorde ham opmærksom på min forskning i de tyske kolonister, og en septemberdag i 1983 modtog jeg pludselig brev fra en ukendt tysker ved navn *Rudolf Scheid*.

Det blev til mange brevvekslinger mellem og til et venskab, der varede ved til hans død i 1996! Det var altså *Anna Dürr*, der var årsag til, at jeg kom til at lære *Rudi Scheid* at kende,

og var det ikke sket, havde min efterforskning taget endnu længere tid og ikke set ud, som den gør i dag!

Han satte i sin tid næsten hele området i bevægelse gennem artikler i aviser og tidsskrifter, hvor han skrev om udvandringen til Danmark, der som tidligere nævnt faktisk var et ukendt fænomen dernede. Det gav bonus! En del tyske forskere har ligget inde med oplysninger fra deres respektive forskningsområder vedr. familier, der var udvandret til Danmark, og de videregav oplysningerne

til ham, der så igen har sendt materialet videre hér til Danmark. Det har givet meget, og enkelte af disse lokalhistorikere har jeg senere selv fået kontakt med.

Jo, der er virkelig sket noget på kartoffeltyskerfeltet gennem de sidste 20 år. Jeg har meget at takke *Rudi Scheid* for, det er hans skyld, at efterforskningen er nået så vidt, som den er. Og med disse ord vil jeg så afslutte denne artikel i håbet om, at læserne vil få glæde af noget af det.

Noter

1. *Johann Friedrich Moritz* var kongelig legationsråd i Frankfurt am Main fra 1756 og til sin død i 1771, altså en slags ambassadør, der havde til opgave at underrette den danske regering om, hvad der skete i Tyskland under Den Preussiske Syvårskrig (1756-1763). Han fik i 1759 overdraget hvervet at skaffe tyske bønder til Jylland med henblik på at opdyrke de jyske hede-strækninger.
2. *Modautal* ligger syd for Darmstadt.
3. Kirkebøgerne lå på arkivet i Darmstadt, hvor arbejdet med at lave kartotek over dem netop var blevet færdiggjort, da Darmstadt i september 1944 blev udsat for bombeangreb.
4. Landskabet *Odenwald* strækker sig fra Darmstadt i nord til Neckar-floden i syd ved Heidelberg, og fra *Bergstraße* i vest og videre over mod øst til *Mainfloden* med *Spessart*-bjergene.
5. Den indvandrede kolonist, *Johann Peter Bitsch*, var oldebarn af *Christian Pitschi/Bitsch* (ca. 1644-1708), der omkr. 1662 sammen med sin bror, *Matthias Pitschi/Bitsch* (ca. 1637-1714) kom til sognet *Reichenbach* i *Odenwald* fra sognet *Schiers*, *Kanton Graubünden*.
6. *Valdemar Andersen*: "Feltmarskal Poul Würtz og hans arvinger" i *Personalhistorisk Tidsskrift* 1971.

Ny bog!

Ulrich Alster Klug har udgivet en spændende bog om slægtsforskning på Internettet. Bogen vil blive anmeldt i næste nummer af *Slægt & Data*

WEGA BOGBINDERI

Hvorvarvej 6
9600 Aars

Indbinding af

- alle slags slægtsbøger
- tidsskrifter m.m.

Pris efter aftale.

Bogbindermester
Werner Gass
Tlf. 98 66 12 81
E-mail: wega@get2net.dk

Kan man stole på trykte kildeudgivelser?

Kommentar skrevet af
Holger Hertzum-Larsen

Den kendte professor Ditlev
Tamm har udgivet et stort værk,
Kongens Retterting 1537-1660, i
2 bind.

Bind 2 er også lagt ud som en
database på Internettet, på "Kil-
deskriftselskabets" hjemmeside:
www.sa.dk/lak/kilde/1600.htm

Holger Hertzum-Larsen
Hovedgaden 32
7620 Lemvig
Tlf. 97 89 13 07
hertzum@mail.dk

Det var en behagelig overraskelse, at
man kunne sidde hjemme og studere
indholdet.

Mange fejl

Men stor var min skuffelse, da jeg er-
farede de mange fejl, der er i fremlæg-
gelsen af de mange data i disse ting-
bøger.

Eksempler på fejl

Her skal gives en række eksempler ud
fra mit kendskab til materiale og to-
pografiske forhold i den vestlige del
af Ringkøbing amt.

Sag nr. 1286: Laurids Andersen bli-
ver placeret i Horpinge i Skåne, trods
det, at han boede på Herpinggård,
Trans sogn, se Trap: Danmark, 5.
udg., 22, s. 249.

Udgiveren kunne her have været ledt
på vej af sit eget resumé af sagen, at
tiltalte – som altså angives boende i
Skåne – blev sagsøgt angående en
gård i Vandfuld herred – hvor Trans
sogn ligger.

Sag nr. 1289: Nævnes en Jens Hjul,
der bliver placeret i Hoven sogn og
by, selv om han rettelig hører hjemme
i Hove sogn i Vandfuld herred, se
Wibergs præstehistorie, 1, s. 689, og
Hardsyssels Årbog, 1924, s. 68.

Sag nr. 4388: Nævnes Lars Mikkelsen
i Sønderborg. Han boede rettelig
i Sønder Bork i Nørre Horne herred,
hvor han førte mange retssager, især
om slægtens ejendomme - retssager,
hvoraf flere endte på landstinget i Vi-
borg.

Sag nr. 6245: Nævnes Jens Grubbe
til Kappel i Nørlem sogn. Der står
rettelig Jacob Grubbe, se i øvrigt Trap:
Danmark, 5. udg., 22, s. 172.

Sag nr. 6486: Dette er en sag med den
senere berømte landsdommer over
Fyn Jens Lassen, men hans navn er
ikke nævnt i udgivelsen.

Sag nr. 7255: Mogens Sehested bli-
ver placeret på Holmegård i Holme-
Olstrup på Sjælland, selv om han da
boede på Nørre Holmgård i Møborg
sogn i Vestjylland. Se Trap: Danmark,
22, s. 202.

Sag nr. 7322: Nævnes en Niels Niel-
sen Obling i Sønderborg. Det skal
være Sønder Bork sogn i Nørre Horne
herred, og når Niels Nielsen Obling
anføres som borger, er det altså på
grundlag af det forkert tolkede sted-
navn. Han var bonde og førte mange
retssager mod den før i sag nr. 4388
nævnte Lars Mikkelsen.

Forgæves eftersøgning

Forgæves søgte jeg i udgaven flere
retssager, der er indført i Dombogen
Litra A = 1540-44 og Litra B = 1545-
54, men ingen af de pågældende rets-
sager er medtaget, hvorfor fremgår
ikke. Det er ellers værket erklærede
mål, at det gengiver serien *Rettertin-
gets Dombøger*, som de findes i arki-
vet.

Kontrol

Disse fejl er kun, hvad jeg har kunnet
kontrollere i det materiale, jeg har lig-
gende og er fortrolig med. De vedrør-
er blot forhold i nogle få vestjyske
herreder, og disse udgør kun en ringe
del af det daværende Danmarks om-
kring 160 herreder.

Fejlene demonstrerer, at man skal
have et vist kendskab til topografiske
forhold for at kunne foretage identifi-
kationer. Og man skal gå ud fra nær-
hed og sammenhænge i topografiske
forhold og ikke f.eks. vælge en skånsk
lokalitet frem for en vestjysk, når det
er vestjyske forhold, en sag drejer sig
om. Som værket nu fremtræder, vil det
være klogt altid at checke personnavne
og de topografiske betegnelser.

Om andre problemer i forbindelse
med denne udgivelse kan man i øvrigt
læse i Troels Dahlerups anmeldelse i
Historie, 2004, s. 210 ff.

Ancestral Quest 2.1. Dansk udgave

Selv har jeg flere forskellige slægtsforskningsprogrammer, og jeg har prøvet mange. Det er jo altid spændende at se, hvad de forskellige programmer kan.

Der findes i dag mange rigtig gode programmer, men her vil jeg fortælle om Ancestral Quest 2.1, da det er det program, jeg personlig føler mig bedst hjemme i og derfor også er i stand til at hjælpe andre med.

Danske hjælpemenuer

Ancestral Quest 2.1 kan en del vigtige ting, som jeg sætter pris på, og det er ikke for svært at finde rundt i, selv for en nybegynder.

Version 2.1 findes i dansk oversættelse med danske hjælpemenuer. En gratis dansk vejledning til programmet ligger på www.genealogi-kbh.dk under punktet: Hent & Print, så man selv kan printe den ud.

Oversigt over data

Ancestral Quest 2.1 har en fin oversigt over alle de data, der er indtastet i programmet, så man let kan danne sig et overblik over, hvad man har, både af data, noter og billeder, og alt kan redigeres fra denne menu. Personerne kan let sorteres i enten numerisk eller alfabetisk orden.

Noter

I Notefeltet er der ubegrænset plads, så der kan indskrives alle de noter, der ønskes. De bliver liggende i selve programmet. Word-dokumenter og evt. folketællinger på nettet kan kopieres direkte ind i notefeltet. Der kan indskrives forskellige typer af noter.

Brugerdefinerede lister

Ancestral Quest 2.1 kan udskrive mange forskellige former for lister,

Anna Margrethe Krogh-Thomsen
Hedebyvej 5
3650 Ølstykke
Tlf. 47 17 92 51
krogh@get2net.dk

men specielt kan fremhæves den brugerdefinerede. Her kan programmet søge på flere ting, som f. eks. alle der hedder Møller, født i Sorø amt og før 1900.

Hvilke oplysninger, der skal med i den færdige liste, bestemmer man også selv, se skærmbilledet.

Personen	Forenavn	Født	Fødested	Fødestedstype	Fader	Navn	Dødsdato	Dødssted
Møller, Mathilde C		21 okt 1868	Naraby, Sorø amt, Sorø, DK		Johan Peter Møller-5		21 sep 1928	8. Artzen, København II
Møller, Johan Peter		16 jun 1828	Hørdum, Sorø, DK		Karsten J Møller-3		27 dec 1890	8. Artzen, København II
Møller, Ane Kirstine		11 mar 1856	Naraby, Sorø amt, Sorø, DK		Johan Peter Møller-5			8. Artzen, København II
Møller, Anders		27 jul 1861	Naraby, Sorø amt, Sorø, DK		Johan Peter Møller-5			8. Artzen, København II
Møller, Ane Mathilde		15 okt 1870	Naraby, Sorø amt, Sorø, DK		Johan Peter Møller-5			8. Artzen, København II
Møller, Dagmar		1 jan 1871	Naraby, Sorø amt, Sorø, DK		Johan Peter Møller-5			8. Artzen, København II
Møller, Marie Rasmussen		22 okt 1858	Naraby, Sorø amt, Danmark		Johan Peter Møller-5		29 sep 1900	8. Artzen, København II
Møller, Ane Kirstine		20 okt 1858	Naraby, Sorø amt, Danmark		Johan Peter Møller-5		21 sep 1907	8. Artzen, København II
Møller, Vilhelm C		22 okt 1870	Naraby, Sorø amt, Danmark		Johan Peter Møller-5		14 sep 1907	8. Artzen, København II
Møller, Alfrida E		24 sep 1870	Naraby, Sorø amt, Danmark		Johan Peter Møller-5		21 sep 1900	8. Artzen, København II
Møller, Ole Johan P		14 feb 1868	Naraby, Sorø amt, Danmark		Johan Peter Møller-5			8. Artzen, København II
Møller, Ane Kirstine		14 okt 1866	Naraby, Sorø amt, Danmark		Johan Peter Møller-5			8. Artzen, København II
Møller, Ane Kirstine		11 okt 1866	Naraby, Sorø amt, Danmark		Johan Peter Møller-5			8. Artzen, København II
Møller, Lovise A		9 sep 1872	Hørdum, Sorø, DK		Mathilde C Møller-2		22 jul 1945	8. Artzen, København II
Møller, Anni		9 sep 1872	Hørdum, Sorø, DK		Mathilde C Møller-2		22 jul 1947	8. Artzen, København II
Møller, Johan		9 jul 1877	Hørdum, Sorø, DK		Mathilde C Møller-2			8. Artzen, København II
Møller, Hans		9 jul 1878	Hørdum, Sorø, DK		Mathilde C Møller-2			8. Artzen, København II
Møller, Hans		12 jul 1881	Hørdum, Sorø, DK		Johan Møller-5		21 sep 1900	8. Artzen, København II
Møller, Hans		12 jul 1881	Hørdum, Sorø, DK		Johan Møller-5			8. Artzen, København II
Møller, Hans J		12 jul 1881	Hørdum, Sorø, DK		Johan Møller-5			8. Artzen, København II
Møller, Peter J		21 jul 1886	Hørdum, Sorø, DK		Johan Møller-5			8. Artzen, København II
Møller, Ane Kirstine		9 okt 1885	Hørdum, Sorø, DK		Johan Møller-5		9 sep 1900	8. Artzen, København II
Møller, Hans		21 jul 1886	Hørdum, Sorø, DK		Johan Møller-5			8. Artzen, København II
Møller, Hans		21 jul 1886	Hørdum, Sorø, DK		Johan Møller-5			8. Artzen, København II
Møller, Hans		21 jul 1886	Hørdum, Sorø, DK		Johan Møller-5			8. Artzen, København II
Møller, Hans		21 jul 1886	Hørdum, Sorø, DK		Johan Møller-5			8. Artzen, København II
Møller, Hans		21 jul 1886	Hørdum, Sorø, DK		Johan Møller-5			8. Artzen, København II
Møller, Hans		21 jul 1886	Hørdum, Sorø, DK		Johan Møller-5			8. Artzen, København II

Sikkerhedskopi

Backup fylder ikke meget i Ancestral Quest 2.1, da det er kun er datafilerne, der bliver lavet en sikkerhedskopi af. Alle de billeder, der er tilknyttet personer, kopieres ikke med ud hver gang. Billederne ligger kun et sted på harddisken og kan derfra bruges af alle programmerne. Både billed- og slægtsforskningsprogrammer.

Arbejde med billeder

Det, der nok for mig er det vigtigste ved programmet, er den måde, hvorpå man kan bruge sine billeder. Til hver

person kan der tilkøbes et ubegrænset antal af billeder og desuden eventuelt lydklip.

En anden rigtig vigtig ting er, at du kan se alle dine færdige udskrifter på skærmen, med de billeder, du har planlagt, inden de udskrives på papir.

Her vist en kaskade (samling af anetavler) så f.eks. nr. 22 på første skema fortsætter som nr. 1 på næste skema. Standardbilledet til hver person vælger du selv, og det kan skiftes efter behov.

Scrapbog

I en scrapbog kan du indsætte lige så mange billeder, du har lyst til. Du kan udskrive dem med det antal billeder på hver side, du ønsker, og med tekst til hvert billede.

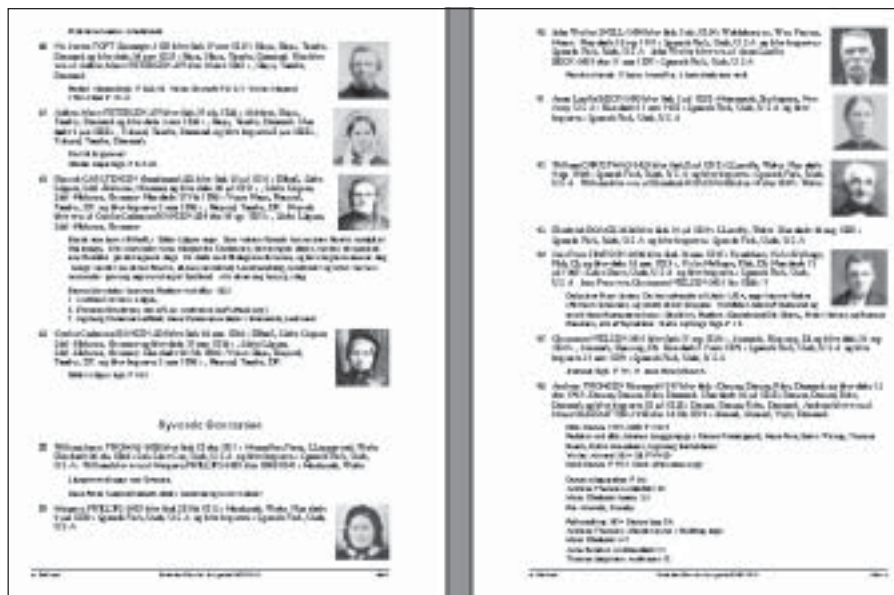
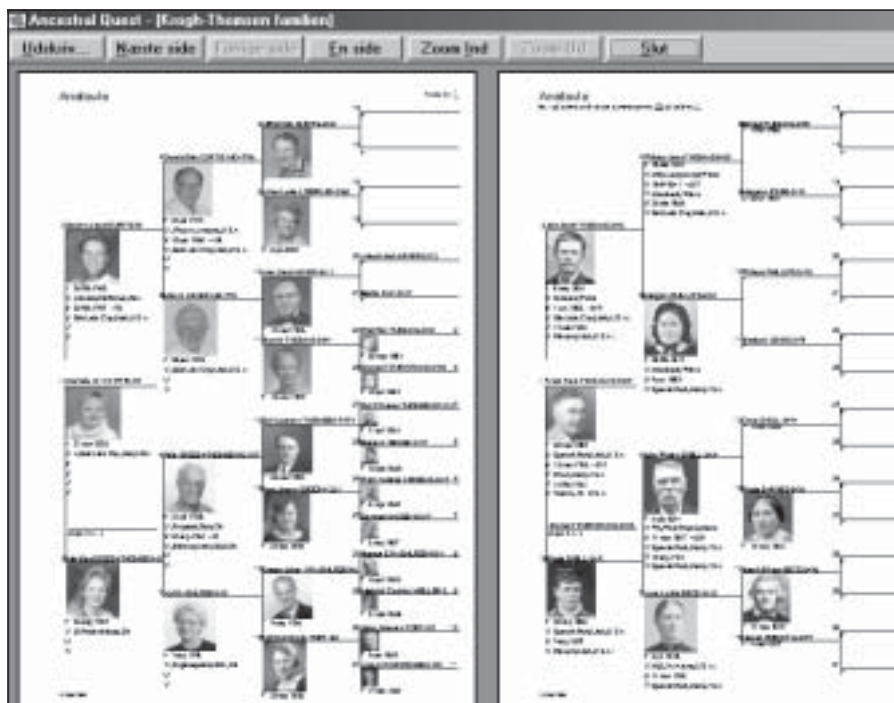
Slide show

Programmet AQ kan vise en automatisk fremvisning i fuld skærm af de billeder, der er tilknyttet de forskellige personer. Dette er en vældig god måde at fremvise sit arbejde på over for familien.

Slægtsbog eller efter-slægtsbog

I programmet AQ er det meget let at udskrive en slægtsbog eller efter-slægtsbog efter en person, man selv har valgt. Det er kun 3-4 klik med musen, og du har det færdige resultat på skærmen. Så er det bare op til din printer, hvor hurtigt den kan printes ud.

Det er en enkel og let måde at gøre det på, så enhver slægtsforsker kan være med. Ud for hver person i en bog kan indsættes et billede. Ligeledes bestemmer man selv, hvilke noter der skal med i bogen. Se viste eksempel. Bogen afsluttes med et index over de personer, der er med i den pågældende bog.

Programmet Ancestral Quest 2.1 koster kr. 450,00 og forhandles af:
 N.O. Andersen,
 Guldbergsvej 31, 5000 Odense.
 Tlf. 66 11 17 25

TIPS OG IDEER

Forskergruppe efterlyses på Sydsjælland

Jeg har i DIS-forum efterlyst slægtsforskere, der ville medvirke ved oprettelse af en slægtsforskergruppe på Sydsjælland.

Jeg fik desværre ikke så megen respons, som ønskelig. Så nu prøver jeg bladet som efterlysningsorgan.

Jeg forestiller mig, hvis vi kunne blive en lille gruppe, der kunne mødes privat omkring vores fælles hobby. Vi kunne diskutere/tale om vores forskningsproblemer/-glæder, hjælpe

hinanden med tydning af skrift, lave samkørsel til Lands-/Rigsarkiv, møder andre steder og hvad vi ellers kan finde fodslav' om.

Hvis du/I er interesseret i at medvirke, vil jeg gerne invitere på en kop kaffe, hvor vi kan tale videre om det og se, om der er kemi nok til at gennemføre det.

Interesserede kan henvende sig til:

Bent Vifert Larsen
vifert@get2net.dk
eller tlf. 55 38 99 90

DIS' Læsekredse

Der er oprettet følgende 4 læsekredse:

Norge: Slekt og Data

Sverige: Dis-Play
Diskulogen
Diskutabelt
Disketten

Tyskland: Computergenealogie

England: Computers in Genealogy

Nedenstående tidsskrifter kan, mod betaling af returporto, lånes til gennemsyn ved henvendelse til ekspeditionen. Er interessen tilstrækkelig stor oprettes nye læsekredse.

Norge: Genealogen

Sverige: Släkthistoriskt Forum

Island: Fréttabréf Ættfræðifélagins

Finland: Genos

Sukutieto

*Kontakt ekspeditionen
Ole Hald Madsen*

Nyt fra GEDCOMP

GEDCOMP er nu på 8. år en søgefacilitet for slægtsforskere med interesse i Danmark.

Du får gratis udført en GEDCOMP-søgning efter de personer, du forsker i ved at maile en GEDCOM-fil med dine slægtshistoriske oplysninger til GEDCOMP.

For hver slægtsforsker, som har oplysninger med overlap til dine, sender GEDCOMP jer begge en e-mail, så I kan udveksle oplysninger.

Nyhed

Som noget nyt er GEDCOMPs søgefacilitet blevet udbygget med en omfattende stednavne-database, som beskriver den indbyrdes relation mellem mere end 50.000 stednavne i og uden for Danmark.

Af Lars Kr. Lundin. Mail: gedcomp@lklundin.dk

Status pr. 4. februar 2005

Indsendte personoplysninger:

3.278.000

Indsendte GEDCOM-filer:

1.926

Udsendte e-mails om personsammenfald: 99.699

Personsammenfald

Alle indsendte filer med oplysninger om mere end 252 personer har givet indsenderen mindst een meddelelse om personsammenfald med en fil indsendt af en anden slægtsforsker.

Fordeling

Blandt de øvrige, mindre filer er den observerede gevinsthyppighed ved indsendelse af oplysninger om X antal personer, hvor X højst er 252:

X	Gevinst	
Mindst	Højst	%
191	252	97
139	190	97
93	138	87
44	92	83
1	43	46

Tallene i tabellen er fremkommet på følgende måde: De indtil nu indsendte filer til GEDCOMP med oplysninger om højst 252 personer er inddelt efter antal personer i 5 lige store grupper.

%-satsen i hver gruppe er andelen af filer i denne gruppe, hvor indsenderen har fået mindst een meddelelse om personsammenfald med en fil indsendt af en anden slægtsforsker.

Du kan få mere at vide på:

www.lklundin.dk/gedcomp/

DIS-Danmarks ekspedition

Ole Hald Madsen
Rikkeminde Allé 4
5250 Odense SV
ekspedition@dis-danmark.dk

Tlf. 26 84 25 19
Telefonen er åben for ekspedition:
Tirsdag kl. 14-18
Ellers telefonsvarer.

Ekspeditionen besvarer praktiske spørgsmål og sørger i øvrigt for forsendelse af foreningens forskellige produkter, f.eks. CD'en med Slægt & Data, disketten „Hvem Forsker Hvad“ etc.

Ekspeditionen står også for tilmelding til DIS-Danmarks læsekredse, hvor udenlandske blade rundsendes blandt DIS-medlemmer.

www.dis-danmark.dk

Hanne Marie Rud
webmaster@dis-danmark.dk

Medlemmernes e-mail-adresser

DIS' medlemsdatabase indeholder ikke oplysning om medlemmernes e-mailadresser.

Indtast selv

Man skal derfor **ikke** meddele ændringer til hverken kasserer, ekspedition eller webmaster – men man skal derimod selv indtaste/opdatere sin e-mail-adresse på hjemmesiden.

På denne måde tilmelder man sig samtidigt den lille nyhedsmail DIS-Nyt, som vi med uregelmæssige mellemrum udsender.

DIS-Nyt bliver udsendt, når der er tid og stof til at lave det. Vi lover ikke noget bestemt antal, men satser på 5-10 udsendelser pr. år.

Tilmeld dig således

Tilmeldingen er nu automatiseret, så man selv skal tilmelde sig, rette oplysninger eller slette sig igen.

Du skal bruge medlemsnummer og mailadresse. Gå ind på adressen:

www.dis-danmark.dk/medlmail.htm

Her ligger nederst på siden formularer til at tilføje, rette eller slette i en tidligere registreret mailadresse.

Stof til DIS-Nyt

Har du stof til DIS-Nyt, eller har du problemer ved tilmeldingen, så kontakt webmaster på:

dis-nyt@dis-danmark.dk

DIS-Danmarks bestyrelse

Ole H.Jensen <i>Formand, HFH-repr.</i> Kløvermarken 3, 6430 Nordborg. Tlf. 74 45 02 35	jensen@dis-danmark.dk
Erik Kann <i>Næstformand, ansvh.redaktør.</i> Johan Jepsens Vej 1, 2830 Virum. Tlf. 45 85 18 02	kann@dis-danmark.dk
Werner Wittekind <i>Kasserer, nordtysk-repr.</i> Rudersdalsvej 114, 2840 Holte. Tlf. 45 41 43 15	wittekind@dis-danmark.dk
Henriette Idestrup <i>Sekretær, nordtysk-repr.</i> Ejby Møllevej 64, 5220 Odense SØ. Tlf. 65 91 62 10	idestrup@dis-danmark.dk
Kathrine Tobiasen <i>Redaktionsmedlem.</i> Korsagervej 13, 8900 Randers. Tlf. 86 44 56 89	tobiasen@dis-danmark.dk
Ruben Højmark Jensen <i>DIS-Træf.</i> Lucernevej 17, 4180 Sorø. Tlf. 57 83 28 94	hojmark@dis-danmark.dk
Jette Jørgensen Valhøjs Alle 102 B. st.tv., 2610 Rødovre. Tlf. 36 70 96 42	jorgensen@dis-danmark.dk
Ole Degn <i>KIK-repr.</i> Mellemhøjen 11, 8800 Viborg. Tlf. 86 67 47 02	degn@dis-danmark.dk
Boris Reimann <i>Nordisk + KIK-repr.</i> H.J.Poulsens Allé 118, 5250 Odense SV. Tlf. 66 17 2840	reimann@dis-danmark.dk
Jens V. Olsen <i>Suppleant.</i> Bandholmvej 5, 4000 Roskilde. Tlf. 46 75 51 73	olsen@dis-danmark.dk
Arne Christiansen <i>Suppleant.</i> Langelinie 34 C, 5230 Odense M. Tlf. 66 13 31 34	christiansen@dis-danmark.dk

Returneres ved varig adresseændring

Generalforsamling i historiske omgivelser

Forud for generalforsamlingen er der mulighed for at deltage i en spændende omvisning på Nyborg Slot kl. 13.00-15.00. Tilmelding til rundturen er nødvendig - læs herom side 15.

Indkaldelse til DIS-Danmarks generalforsamling 2005

Lørdag den 2. april 2005 kl. 15.00
Christian den 3's riddersal på Nyborg Slot, Slotsgade 11, 5800 Nyborg

DAGSORDEN

1. Valg af ordstyrer
2. Bestyrelsens beretning
3. Regnskab og revideret budget for 2005
4. Indkomne forslag
5. Fastsættelse af budget 2006, herunder fastlæggelse af kontingent for 2006
6. Valg til bestyrelse og suppleanter
På valg er: Kathrine Tobiasen (modtager genvalg)
Ole Degn (modtager genvalg)
Ruben Højmark (stiller op som suppleant)
Valg af suppleanter: Jens V. Olsen (modtager genvalg)
Arne Christiansen (stiller op til bestyrelsen)
7. Valg af revisorer og revisorsuppleant
Revisorer: Svend Erik Christiansen (modtager genvalg)
Jan Gisselsson (modtager genvalg)
Revisorsuppleant: Mads Andersen (modtager genvalg)
8. Eventuelt

NB! Det er muligt for gangbesværede at deltage i generalforsamlingen i Riddersalen.